

ὅστις δαπανᾷ τὴν οἰκίαν περιορισίαν πρὸς περιγραφὴν τῆς μελλούσης κατ' αὐτὸν κινήσεως πρὸ σομο, ἢ καὶ ὡς δυνάμενος πρόφρασην δεξιμῶν τὴν οἰκίαν αὐξήσῃ περιορισίαν, κατεφρόνησε τοῦτον. καὶ ἀληθέστερον ἐστὶ, περὶ τούτου ταῦτα λέγειν τὸν πραιτωρὰ τοῦ δαπανῶντος τὴν οἰκίαν περιορισίαν, οὐ μὴν τοῦ μὴ αὐξήσαντος, ὡς ἐπὶ φραυδατορίου ἰντεροδίκτου, ὅπερ οἱ δαρεῖσται κινεῖν εἰώθησαν, πρὸς περιγραφὴν αὐτῶν τοῦ κοινῶν δεβίτωρος τὴν ἰδίαν ἐλαττώσαντος περιορισίαν. κινῶντες γὰρ τούτοις χρόνιαι πρὸς αὐτὸν τοῖς ἡμίμασι, ὅτι χρῆ σε καταδικασθῆναι, εἰς ὅσον δόλον ἐποίησας τοῦ πανουασθῆαι σε κεκτήσθαι, τουτέστιν, εἰς ὅσον ἡλάττωσας τὴν σουτοῦ περιορισίαν.

Κυρίλλου. Δόλον παύεται εὐπορεῖν ὁ ἀποκτησάμενός τι, οὐχ ὁ μὴ ἐπικτησάμενος, ὅπερ κρατεῖ καὶ ἐπὶ ἰντεροδικίων.

† Τοῦτο λέγει καὶ ἐν τῷ θεμ. ἡ. τοῦ ξγ'. κεφ. τοῦ παρόντος τίτλου, ὅτι ὁ δόλον ποιήσας ἐνάγεται ὑπὸ τῶν κοινῶν, τουτέστιν, οὐ μέχρις εὐπορίας, ἀλλ' εἰς δολοκλήρον. φησὶ γὰρ βιβ. μβ. τι. α. διγ. κβ'. ὅτι ὁ ἀρνησάμενος, ἑαυτὸν μὴ εἶναι κοινῶν, καὶ ἀπὸ δόλου καταδικασθεὶς εἰς δολοκλήρον μεθεδέεται. [Sch. z. II. 38.]

μὴ κτώμενος] Τοῦ Ἐναντιοφανοῦς. Ἐπὶ τοῦ φυσικολοῦ δεβίτωρος καὶ ὁ δυνάμενος κτήσασθαι καὶ μὴ κτώμενος ἰν φραυδῆ ποιεῖ, ὡς βιβλ. μδ'. τι. ιδ'. διγ. με'.

ξζ'. Οὐλπ. 1) Ἐὰν ἐπὶ ἀγορασίᾳ κοινωνήσωμεν καὶ δόξῃ τὸν ἑνα τοὺς ἄλλους εὐαχῆσαι καὶ ἀτελεῖς τουτέστιν ἀπραγματεύτους ἢ ποιῆσαι, καὶ οὐ ποιῆ, ἐνάγεται τῇ περὶ κοινωνίας ἀγωγῇ καὶ τῇ περὶ τῆς ἀγορασίας.

ἐὰν — κοινωνήσωμεν] Ἐκέκτητο Τίτιος ἀγρόν. Πρῶτος ἐρῶν τῆς τούτου κτήσεως, οὐκ ἔχων δὲ τινα πρὸς αὐτὸν συνηθειαν, Σεκοῦνδῳ καὶ Τερτίῳ διελέχθη, φίλοις οὖσι τοῦ Τίτιου, ὥστε αὐτοὺς διαλεχθῆναι Τίτιῳ περὶ τῆς τοῦ ἀγροῦ ἀγορασίας, ὡς οφειλόντων κοινῇ τῶν τριῶν ἀγοράσαι ἀγρόν, συνθέμενος, ὡς παρεῖαι αὐτοῖς, ὅπερ ἂν ἕκαστος λόγῳ τιμήματος τύχη καταβαλῶν, καὶ πάσης αὐτοὺς ἐκτὸς καταστήσει ἢ φροντίδος. ἵνα δὲ μηδὲν τοῦ φαικτοῦ καταλείψω, καὶ εὐαχῆσαι αὐτοὺς ὑπέσχετο. διελέχθησαν Τέρτιος καὶ Σεκοῦνδος τῷ Τίτιῳ ἔπεισαν προσελθόντες ἢ μετὰ Πρῶμου τὸν ἀγρόν ἡγορασάν κοινῇ τριακοσίους νομίσμασι. ἀπαιτοῦσαν ἀνα ἑκατὸν νομίσματα. ζητοῦμεν, ποῖα αὐτοῖς ἀγωγή ἀρμόζει κατὰ Πρῶμον. καὶ λέγομεν, δίδουσαι καὶ τὴν πρὸ σομο, δυνατὸν γὰρ ἐπὶ λύσει κοινωνίας ταυτην, ἐπὶ δὲ καὶ τὴν ἐξ βένδιτο, διὰ τὸ γεγονός μετὰ αὐτῶν σύμφωνον, ἐν ᾧ ἐπηγγεῖλατο Πρῶμος δίδουσαι αὐτοῖς, ὅσαπερ αὐτοὺς συμβαίη λόγῳ τιμήματος δοῦναι αὐτὰ τοῦ Πρῶμου.

Κυρίλλου. Ὁ κοινῶν ὑποσόμενος δεῖπνα, ἵνα παραχωρηθῇ μόνοςπραγματεύσασθαι, εἰ μὴ ποιῆ ταῦτα, πρὸ σομο κατέχεται καὶ ἐξ βένδιτο.

† Μάθε τὸ δίγστον. Ἐκέκτητο Τίτιος ἀγρόν. Πρῶμος ἐρῶν τῆς τούτου κτήσεως, οὐκ ἔχων δὲ τινα πρὸς αὐτὸν συνηθειαν, Σεκοῦνδῳ καὶ Τερτίῳ διελέχθη φίλοις οὖσι Τίτιου, ὥστε αὐτοὺς διαλεχθῆναι Τίτιῳ περὶ τῆς τοῦ ἀγροῦ ἀγορασίας, ὡς οφειλόντων κοινῇ τῶν τριῶν ἀγοράσαι τὸν ἀγρόν συνθέμενος, ὡς παρεῖαι αὐτοῖς, ὅπερ ἂν ἕκαστος λόγῳ τιμήματος καταβαλῶν τύχη, καὶ πάσης αὐτοὺς ἐκτὸς καταστήσει φροντίδος. πρὸς τούτοις καὶ εὐαχῆσαι αὐτοὺς ὑπέσχετο. διελέχθησαν οἱ δύο Τίτιῳ ἔπεισαν. τὸν ἀγρόν ἐξηγορασάν ἢ νομίσματα. ἀπαιτοῦσαν ἀνα θ. ζητεῖται, ποῖα τις ἀγωγή ἀρμόζει αὐτοῖς κατὰ Πρῶμον. καὶ λέγομεν ἢ πρὸ σομο δύνατον γὰρ ἐπὶ λύσει τῆς κοινωνίας ταυτην ζητεῖσθαι. [Sch. a. II. 38.]

ξη'. Παῦλ. ο) Οὐδεμία κοινωνία εἰς ἀτέραντον συνίσταται.

οὐδεμία κοινωνία] Ὁ Παῦλος κανονικῶς φησὶν, μηδεμίαν κοινωνίαν συνίστασθαι αἰωνίως, τουτέστιν, ὥστε καὶ μετὰ τελευτὴν ἰσχύειν τῶν συστησάμενων, τὸ οὖν εἰρημένον ἐν ἀρχῇ τοῦ παρόντος τίτλου, ὅτι περπετούς δύναται κοινωνία

vat, qui bona sua in fraudem actionis pro socio adversus ipsum instituendae consumit, an qui, cum bona sua augere posset, hoc adspernatus est. Et verius est, de eo loqui Praetorem, qui bona sua disperdit, non etiam de eo, qui non acquirit, ut in fraudatorio interdico, quo creditores experiri solent, cum in fraudem eorum debitor communis bona sua deminuit. Nam hoc interdico usi haec aiunt: condemnari te oportet, in quantum dolo fecisti, quominus possideres, id est, in quantum bona tua deminuisti.

Cyrilli. Dolo facit, quominus facere possit, qui aliquid alienat, non qui aliquid non acquirit: quod et in interdictis obtinet.

Dicit quoque them. 8. cap. 63. huius tituli, eum, qui dolo fecit, quominus posset, a sociis conveniri, hoc est, non in id, quod facere potest, sed in solidum. Dicitur enim lib. 42. tit. 1. dig. 22. eum, qui se socium esse negat, et qui ex dolo suo condemnatur, in solidum conveniri.

4) qui non acquisivit] Enantiophanis. Quantum ad fiscalem debitorem attinet, is quoque, qui, cum acquirere posset, acquisivit, in fraudem agere videtur, ut lib. 49. tit. 14. dig. 45.

LXVII. Ulp. Si societatem ad emendum coierimus 1), et convenerit, ut unus reliquis epulas praestaret, et convenerit, ut unus reliquis epulas praestaret, nec fecerit, pro socio et ex emto convenitur. L. 69. D. XVII. 2.

1) si societatem coierimus] Titius agrum possidebat. Primus huius agri habendi cupidus, nullam autem cum Titio consuetudinem habens, cum Secundo et Tertio, amicis Titii, locutus est, eo fine, ut hi cum Titio de huius fundi emtione agerent, quasi communiter hunc fundum emere deberent, pactus, ut praestaret iis, quod quisque eorum pretii nomine solvisset, eosque a toto negotio dimitteret. Ut autem nihil praetermittam, etiam epulas se iis praestitutum promisit. Secundo et Tertius cum Titio locuti sunt: persuaserunt ei: et cum Primo fundum trecentis aureis communiter emerunt. Singuli centum aureos petunt. Quae iis adversus Primum actio competat. Et dicimus, tam pro socio actionem dari, quia ad dissolvendam societatem haec actio postulari potest, quam ex vendito actionem, propter pactum inter eos initum, quo Primus promisit, se daturum iis, quod pretii nomine pro Primo solvisset.

Cyrilli. Socius, qui epulas promisit, ut negotiari ei soli permittatur, si epulas non praestiterit, pro socio tenetur et ex vendito.

Disce digestum. Titius fundum possidebat. Primus autem huius fundi habendi cupidus, nullam autem cum Titio consuetudinem habens, cum Secundo et Tertio, amicis Titii, collocutus est, ut ipsi cum Titio de fundi emtione agerent, quasi tres communiter agrum emere deberent: pactusque est, quod uterque eorum pretii nomine solvisset, id eis se persoluturum, eosque ab omni negotio dimissurum. Praeterea eis se epulas praestitutum promisit. Ambo egerunt cum Titio: persuaserunt, fundumque trecentis aureis emerunt. Singuli centum petunt. Quaeritur, quae actio iis adversus Primum competat. Et dicimus, vel pro socio actionem: haec enim actio ad dissolvendam societatem postulari potest.

LXVIII. Paulus. Nulla societas 1) in aeternum contrahitur. L. 70. D. eod.

1) nulla societas] Paulus regulam proponit, nullam societatem in aeternum contrahi, id est, ut post mortem quoque contrahentium valeat. Quod igitur initio huius tituli dicitur, societatem in perpetuum contrahi

1) Cod. Coisl. ξθ'. Οὐλπ. Fabr. ξζ'. m) Verba τουτέστιν ἀπραγματεύτους habet Cod. Coisl. Desunt apud Fabr. n) Cod. Coisl. καταστήσαι. ο) Cod. Coisl. ο'. Παῦλ. Fabr. ξζ'. Legitur in Syn. p. 151.

συνίστασθαι, ἔχει τὴν ἐφημερίαν ταύτην. τὸ περὶ τούτου, οὐδέ δια συμφωνίαν δυναμέσθαι τὴν κοινωνίαν καὶ ἐπὶ κληρονομοῦς ἐπεκτείνειν, εἰ μὴ ἐπὶ βετιγυλλίοις τέλει, καὶ ταῦτα μετὰ διασπίξεως, ἢ ἐν τῷ θ'. διγ. φθιάσας ἐδίδαξεν ὁ Πομπώνιος.

Κυρίλλου. Εἰς ἀτέρνατον οὐ συνίσταται κοινωνία.

Στεφάνου. Εἰς τὸ διηνεκές, τουτέστιν, παραπέμπασθαι αὐτὴν καὶ εἰς κληρονομοῦς. ἔγνωσ γὰρ ἐν ὅλῳ τῷ τίτῳ, ὅτι οὐδὲ διὰ συμφωνίαν δυναμέσθαι τὴν κοινωνίαν καὶ ἐπὶ κληρονομοῦς ἐπεκτείνειν, εἰ μὴ ἐπὶ βετιγυλλίοις τέλει, καὶ ταῦτα μετὰ διασπίξεως, ἢ ἐν τῷ θ'. διγ. φθιάσας ἐδίδαξεν ὁ Πομπώνιος.

l. 71. pr. D. XVII. 2. ζθ'. Ἰδεμ. ρ) Δύο κοινωνίαν ἐποίησαν ἐφ' ᾧ διδάσκειν γραμματικὴν καὶ τὰ περιποιούμενα κοινοποιεῖν, καὶ ποιήν ἄλλήλους ἐπερώτησαν ἐκ τοῦ μὴ φυλάξαι τὰ σύμφωνα. ἢ περὶ κοινωνίας καὶ οὐχ ἢ ἐξ στιπουλάτου ὧ) ἀγωγή ἀρμόζει· οὐ γὰρ ἐπὶ τῷ πληρῶσαι τὰ δόξαντα τὴν ἐπερώτησιν ἐποίησαντο κατὰ μετάθεσιν· ἢ γὰρ ἂν οὐχ ἤρμοζεν ἢ περὶ κοινωνίας ἀγωγή· ἀλλ' ἐκ τοῦ μὴ φυλάξαι τὰ σύμφωνα τὴν ποιήν ἐπερώτησαν.

δύο κοινωνίαν ἐποίησαν] Πρῶτος καὶ Σεκοῦνδος τὸ τῶν γραμματικῶν ἐπιτηδεύματα μελετήσαντες συνέστησαν κοινωνίαν, ὥστε τὰ λαμβανόμενα παρὰ τῶν φοιτητῶν ἔσσεσθαι αὐτοῖς κοινὰ. ἐπάκτευσαν δὲ καὶ τινὰ περὶ τῆς τοιαύτης κοινωνίας ἔτερα, οἷον λόγου χάριν, ὥστε τοῦ ἑνὸς νοσοῦντος τὸν ἕτερον ἐξηγεῖσθαι τοῖς φοιτηταῖς, καὶ ἐπὶ τὰ ἐκ τοῦ τοιοῦτου ἐπιτηδεύματος ἀθροισόμενα κατὰ τὸνδε αὐτοῦς συνεισφέρειν τὸν μῆνα καὶ ἄλλα δὲ τινὰ τοιαύτη πρόσφορα κοινωνίᾳ. εἴτα μετὰ ταῦτα ἐπερώτησας μεταξὺ ἀλλήλων ἐποίησαντο διὰ τούτων τῶν ἡμετέρων ταῦτα, ἅπαντα προγεγραπταί, οὕτω δοθῆναι καὶ γενέσθαι καὶ μηδὲν ὑπεραντιῶν γενέσθαι τι· εἰ δὲ ταῦτα μὴ οὕτως δοθῆναι ἢ γενῆται, δέκα νομίσματα λόγῳ ποιῆς καταβληθῆναι. ζήτησις τοῦν ἐστίν, ἀρα δεδοται ἢ πρὸ σοκιο τοῦ τῷ τοιοῦτω πᾶσι ἐναντιωθέντος; καὶ φησὶν Ἀλένδος· εἰ μὲν τῷ συμφῶν τῷ περὶ κοινωνίας γενομένη ἢ ἐπερώτησις ἐπὶ ταῖς οὕτως ἔχουσα ταῦτα οὕτω δοθῆναι ἢ γενέσθαι ὁμολογήται· εἰ γὰρ νοβατιῶνος χάριν οὕτως ἐπερωτῆται, ἀργεί μὲν ἢ πρὸ σοκιο, οἷα δὲ πᾶσι τοῦ συναλλάγματος τῆς κοινωνίας εἰς ἐπερώτησιν μεταβληθέντος, ἢ δὲ ἐξ στιπουλάτου δοθῆσεται. ἐπεὶ δὲ ἐν τῷ παντὶ θέματα οὐχ οὕτως ἐπερώτησαν, οἷα ταῦτα δοθῆναι ἢ γενέσθαι ὁμολογήται, ἀλλ' οὕτως, ἔαν ταῦτα μὴ γενῆται, λόγῳ ποιῆς δώσεις δέκα νομίσματα, οὐ δοκεῖ τὰ πᾶσι τῆς κοινωνίας εἰς ἐπερώτησιν ἐληλυθέναι, ἀλλ' ἢ τῆς ποιῆς μόνῃς ποσότης. οὐδὲ γὰρ ἐφ' ἑκατέρων ἔνοχος ὁ ἕτερος τῷ ἑτέρῳ γέγονε τῇ βέβησι, τουτέστιν, καὶ ἐπὶ τῷ ποιῆσαι καὶ ἐπὶ τῇ ποιῆσῃ, ἐν ᾧ οἶκ ἐποίησεν. ὅθεν, εἰ μὲν ὁ ἕτερος βούλεται παραχθῆναι τὰ ὑπὸ τοῦ ἑτέρου συμφωνηθέντα, οἷον τὸ αὐτοῦ νοσοῦντος τὸ ἐξηγήσασθαι τὸν ὑγιῶντα τοῖς τοῦ νοσοῦντος ἀκροαταῖς· τοῦτο γὰρ εἰ βούλεται ὁ νοσοῦν ἐκβιβᾶσθαι, ὥστε γίνεσθαι, κινήσει τὴν πρὸ σοκιο· εἰ δὲ φιλοῦς δηλώσαντος τῷ ὑγιῶντι περὶ τῆς ἐξηγήσεως, τοῦτο πληρῶσαι ὁ μὴ νοσοῦν ὑπέσθηται, ἀπαιτηθήσεται τὴν ποιήν διὰ τῆς ἐξ στιπουλάτου.

Κυρίλλου. Εἰ μὲν οὕτως ἐπερωτήθησαν ἀλλήλους οἱ κοινωνοὶ ὁμολογήται, ταῦτα οὕτως ποιῆν, εἰ δὲ μὴ, διδοῦναι δέκα νομίσματα, νοβατεύεται ἢ πρὸ σοκιο· εἰ δὲ οὕτως, ταῦτα μὴ ποιῆσαι ὁμολογήται διδοῦναι δέκα νομίσματα, οὐ νοβατεύεται.

κατὰ μετάθεσιν] Τοῦ Ἐναντιοφανοῦς. Τοῦτο νόμι περὶ τοῦ κοινοπραξίᾳ κοινωνοῦ ἢ τοῦ ἀγοράσαντος ὀνόματι τῆς κοινωνίας· εἰρηται γὰρ βιβ. γ'. τοῦ κωδ. tit. λη'. διατ. δ'. οἷα ὁ μὲν ἂν ἐπὶ πάσι τῇ κοινωνίᾳ κοινωνῶς, ἔαν ἐκ κοινῶν χρημάτων ἀγοράσῃ τὴν οἰκίαν ὀνόματι, τὸ ἀξίμιον ποιῆται τοῖς κοινωνοῖς, οὐ μὴν τὸ πρᾶγμα κοινοποιεῖται.

οὐχ ἤρμοζεν] † Ἐπεὶ οὐ δυνατὸν ἀμφοτέρως κινεῖν, δεῖ τὴν ἀμφοτεροῦ ἀργείν. [Sch. b. II. 39.]

l. 71. §. 1. D. eod. Δύο συναπελεύθεροι ἐκοινωνήσαν ἐπὶ παντὶ πύρῳ καὶ κέρδει. τὸν ἕνα κληρονόμον ὁ πάτρων ἐνεστήσατο καὶ τῷ ἄλλῳ ἐληγάτευσεν· οὐδέτερον κοινοποιεῖται.

δύο — ἐκοινωνήσαν] Δύο συναπελεύθεροι συνεστήσαντο κοινωνίαν τοῦ ἐσομένου αὐτοῖς κέρδους ἢ τοῦ πόρου.

p) Cod. Coisl. σα'. Ἰδεμ. Fabr. ξη'. Ὁ αὐτός. q) Ita Cod. Coisl. Fabr. ἢ ἐπὶ τῷ συμφῶν.

posse, ita intelligendum est. *Perpetuum*, id est, ut ad mortem usque contrahentium extendatur. Verbum *aeternum* hic accipiendum est, ut significet, adeo post mortem, ne haec sibi obstare videantur.

Cyrilli. In aeternum societas non contrahitur.

Stephani. In aeternum, id est, ut ea ad heredes quoque transmittatur. Nam in toto titulo didicisti, ne per pactum quidem societatem ad heredes extendere nos posse, nisi in vectigalibus, et in his quoque cum distinctione, quam antea dig. 9. Pomponius docuit.

LXIX. Idem. Duo societatem coierunt¹⁾, ut Grammaticam docerent, et quaestum communicarent, et invicem poenam stipulati sunt, si pacto non stetit. Pro socio actio, non ex stipulatu competit: non enim stipulati sunt novationis causa²⁾, plecta servari: alioquin enim actio pro socio non competeret³⁾: sed poenam stipulati sunt, si pacto non stetit.

1) duo societatem coierunt] Primus et Secundus Grammaticam profitentes societatem coierunt, ut ea, quae ab auditoribus acciperent, communia ipsis essent. Alia autem quaedam de tali societate pacti sunt, verbi causa, ut, quum alter aegrotaret, alter auditoribus Grammaticam exponeret, et praeterea, ut, quae hac disciplina quaesita essent, certo mense conferrentur, et alia quaedam eiusmodi societati congrua. Postea invicem stipulati sunt his verbis: haec, quae supra scripta sunt, ita dari et fieri, neque adversus ea fieri: si ea ita data facta non erunt, decem aureos poenae nomine praestari. Quaestio igitur oritur, num pro socio actio detur eius nomine, quod contra eiusmodi pactum factum erit. Et ait Alfenus: si quidem pacto de societate inito haec stipulatio subiecta sit: haec ita dari fieri spondes? si quidem novationis causa ita stipulati sunt, cessat pro socio actio, quum totus societatis contractus in stipulationem transierit, dabitur autem ex stipulatu actio. Sed quoniam toto hoc casu non ita stipulati sunt, ea ita dari fieri spondes? sed ita: si ea ita facta non erunt, decem aureos poenae nomine dabis? non videtur societatis pactum in stipulationem pervenisse, sed poenae duntaxat summa. Non enim ex utroque alter alteri verbis obligatus est, id est, ut et faceret, et si non fecisset, poenam praestaret. Itaque si alter praestari velit ea, quae ab altero promissa sunt, verbi causa, ut ipso aegrotante, qui sanus esset, auditoribus aegroti exponeret; si igitur aegrotus id fieri velit, pro socio experietur: sed si, cum aegrotus sano de Grammatica pro se exponenda solum nuntiasset, sanus id implere frustratus sit, poena actione ex stipulatu ab eo exigetur.

Cyrilli. Si ita socii invicem stipulati sunt: haec ita fieri spondes? sin minus, decem aureos dabis? pro socio actio novabitur: si vero ita: haec si non feceris, decem dare spondes? non novabitur.

2) novationis causa] Enantiophanis. Hoc intellige de socio, qui communi nomine administrat vel de eo, qui societatis nomine emit. Dicitur enim lib. 3. Cod. tit. 38. const. 4. eum, qui omnium bonorum socius sit, si ex communi pecunia quid suo nomine emerit, sociis indemnitate praestare, non autem rem communicari.

3) non competere] Quia ambabus agi non potest, famosa actio cessare debet.

Duo colliberti societatem coierunt⁴⁾ omnis quaestus et lucri. Unum eorum patronus heredem instituit, et alteri legatum reliquit. Neutrum communicatur⁵⁾.

4) duo — coierunt] Duo colliberti societatem coierunt lucri et quaestus futuri. His verbis usi sunt:

τούτοις γὰρ ἐχρήσαντο δῆμασιν· *lucri, quaestus, compendii.* μετὰ χρόνον ὁ τῶν δύο πατρῶν τελευταίων τὸν μὲν ἐνεστήσατο κληρονομον, τῷ δὲ ληγῶτον κατέλιπεν. ζητούμεν, εἰ ταῦτα συνεισφέρειν ἀναγκάζονται τῇ κοινωνίᾳ. καὶ φησὶν Ἀλφίνος, οὐδέτερον ποιεῖν ἀναγκάζεσθαι. εἰρήκαμεν γὰρ ἐν τοῖς προλαβούσιν, ὅτι τῷ ὄνομαι τοῦ κοιναίετους, *λοικροσμο*, οὐ περιέχεται κληρονομία ἢ ληγάτον.

ὁ δὲ τε εὖ ὄν κοινοποιεῖται] *Στεφάνου.* Οἶδας μαθῶν ἐν τῷ ξ. καὶ ἐν τῷ μετὰ ταῦτα διγ. τῇ τοῦ κοιναίετους καὶ τῇ τοῦ κέρδους προσηγορία οὔτε ληγῶτον οὔτε κληρονομία περιέχεται, ἀλλὰ μόνον τὰ ἀπὸ ἐργασίας ἤτοι κοπῶν τιμῆ προσηγομενα.

ὁ. Γάϊος ¹⁾. Ὁ κοινωνὸς ἀπὸ ἀμελείας καὶ ῥαθυμίας ἐνέχεται· οὐ χρεωστῆ δὲ μεγάλην ἐπιμέλειαν, ἀλλ' οἷαν ἐν τοῖς ἰδίοις πράγμασιν.

κοινωνός] Ὁ Γάϊος ἐπερωτηθεὶς, εἰ γίνεται ἔνοχος ὁ κοινωνὸς τῷ κοινωνῷ ἀπὸ ῥαθυμίας τῆς ἐπὶ τοῖς κοινῶσι πράγμασιν, φησὶν, ὅτι πᾶν. ἀπαιτῆσεται δὲ οὐ τὴν ἀκριβεστάτην ἐπιμέλειαν, ἀλλ' ἢ μὲν εἴωθε τοῖς οἰκείοις προσάγειν πράγμασιν. βλαβήσεται τοῖνον ἐντεῦθεν ὁ κοινωνὸς καὶ αὐτὸν αἰτίαςθω κοινωνήσας.

Κυρίλλου. Ὁ κοινωνὸς ἀπαιτεῖται σπουδῆν, ἢ ἐπὶ τοῖς ἰδίοις τίθεται.

† Αἰταιτεῖται καὶ μεγάλην ἐπιμέλειαν ὁ κοινωνός, ὅταν ἐν τῇ κοινωνίᾳ σπουδῆν συνεισφέρῃ καταβαλεῖν. τότε γὰρ καὶ μέγιστην περὶ τὴν κοινωνίαν ἐπιμέλειαν ἀπαιτεῖται καὶ οὐχ οἷαν ἐν τοῖς ἰδίοις. [Sch. c. II. 39.]

ἀλλ' οἷαν] *Στεφάνου.* Σημειῶσαι, ὅτι ὁ κοινωνὸς τοιαύτην ἐπὶ τοῖς τῆς κοινωνίας πράγμασιν ἀπαιτεῖται σπουδῆν, οἷαν ἐπὶ τοῖς ἰδίοις τίθεται. τοῦτο γὰρ μὴ ποῖαν οὐλοπᾶν ἀμαρτάνει καὶ κατέχεται τῇ πρό σοκίῳ. τοῦτο δὲ νόσον, εἰ μὴ ἄρα, χρημάτων τυχόν ἢ πραγμάτων παρὰ θατέρου συνεισφέρωντων, ὁ ἕτερος κοινωνὸς σπουδῆν ἢ τέχνην συνεισφέρειν ἐπηγγεῖλατο. μὲνησο δὲ τῶν εἰρημένων καὶ παραδεδομένων σοι ἐν τῷ νβ. διγέτω. βλαβήσεται τοῖνον ἐνταῦθα ὁ κοινωνός καὶ αὐτὸν αἰτίαςθω, ὡς ῥαθυμῶς συγκοινωνήσας.

Κυρίλλου. Ὁ τοῦτόρουμ βοπόρουμ κοινωνὸς κληρονομίαν συνεισφέρει. εἰ δὲ δόξει, πᾶσαν δαπάνην κοινῆν εἶναι καὶ πᾶν κέρδος, καὶ τὰ εἰς τιμῆν τοῦ ἑνὸς ἀπὸ τοῦ κοινοῦ δαπανᾶται.

οα'. Οὐλπ. ⁵⁾ Ἐὰν πάντων τῶν πραγμάτων, τουτέστιν ⁴⁾, ἐπὶ τοῖς μέλλουσι γένηται κοινωνία, καὶ αἱ κληρονομίαι κοινοποιούνται· εἰ δὲ καὶ ἐπὶ πάσῃ δαπάνῃ καὶ ^{u)} κέρδει πάντων τῶν πραγμάτων ^{v)} γένηται, καὶ τὸ δοθῆν εἰς τιμῆν τῶν παίδων τοῦ ἑνὸς πάντες λογίζονται.

ἐὰν πάντων τῶν πραγμάτων] *Στεφάνου.* Ὡστε ἢ πρόληψις καὶ ἐπὶ τοῖς μέλλουσιν εἶναι κοινωνοὺς τοὺς λέγοντας, ἐπὶ πᾶσιν κοινωνήσωμεν.

πάσῃ δαπάνῃ] *Στεφάνου.* Τὸ κατὰ φύσιν ἐπόμενον τῇ τοῦτόρουμ βοπόρουμ κοινωνίᾳ φησὶν· καὶ ταύτης γὰρ τῆς τῶν ἡμῶν προσθήκης ἐκτός ἐπὶ τοῦτόρουμ κοινωνίας ταῦτα δαπανήματα καταλογίζεται τῷ κοινωνῷ, ὡς ἔγνωσ ἐν τῷ λθ'. διγ. τὸ φαρμίλιας ἐρικισκύνδαι τῶν δὲ ἰουδαίους.

οβ'. Παῦλ. ^{w)} Τὸ παρὰ τοῦ κοινωνοῦ ἀγοραζόμενον αὐτοῦ μὲν γίνεται, διὰ δὲ τῆς ἐπὶ τῆ ^{x)} κοινωνίᾳ ἀγογῆς κοινοποιεῖται.

τὸ — ἀγοραζόμενον] Ἐὰν τις συνστήσῃται κοινωνίαν ἐπὶ ἐμπορίᾳ τιμῆ, τὸ ἀγορασθῆν ὑφ' ἑνὸς κακείνῳ τραδευθῆν οὐκ ἔσται κοινόν κατὰ δεσποτείαν. κινουμένης δὲ τῆς πρό σοκίῳ κοινωνεῖν ἀναγκάζεται τοῦτο.

Κυρίλλου. Ἐὰν τι ἀγοράζει ὁ κοινωνός, αὐτοῦ γίνεται κατὰ δεσποτείαν, εἰ καὶ κατέχεται τῇ πρό σοκίῳ.

r) Cod. Coisl. οβ'. Legitur hac caput in Syn. p. 151. s) Cod. Coisl. ογ'. Οὐλπ. Fabr. ο'. Legitur hoc caput in Syn. p. 151. t) Syn. τουτέστι, καὶ κ. τ. λ. u) Syn. inserit παντ. v) πάντων τῶν πραγμάτων deest in Syn. w) Cod. Coisl. οδ'. Fabr. οα'. x) In Cod. Coisl. τῆ deest.

lucri, quaestus, compendii. Postea amborum patronus vita decedens alterum heredem instituit, alteri legatum reliquit. Quærimus, an haec conferre societati cogantur. Et Alfenus ait, neutrum hoc facere cogi. Supra enim diximus, verbis *quaestus, lucrum*, hereditatem vel legatum non contineri.

5) neutrum communicatur] Stephani. Didicisti dig. 60. et post id sequenti, quaestus et lucri appellacione neque legatum, neque hereditatem contineri, sed industria duntaxat sive laboribus alicui quaesita.

LXX. Gaius. Socius ¹⁾ negligentiae et desidiae nomine tenetur: non adhibet autem exactam diligentiam, sed qualem ²⁾ rebus suis. L. 72. D. XVII. 2.

1) socius] Gaius interrogatus, num socius socio negligentiae nomine in rebus communibus teneatur, respondet: omnino cum teneri. Non exigetur autem ab eo exactissima diligentia; sed talis, qualem in rebus suis adhibere solet. Inde igitur socius laedetur; se autem accuset, qui cum tali societatem coierit.

Cyrilli. A socio diligentia exigitur, quam rebus suis adhibet.

Etiam exacta diligentia a socio praestatur, quum in societate operam praestare promisit. Tunc enim maximam quoque diligentiam circa societatem praestat, non qualem rebus suis adhibere solet.

2) sed qualem] Stephani. Nota, socium talem in rebus societatis diligentiam praestare, qualem rebus suis adhibet. Quod nisi fecerit, culpam admittit et pro socio tenetur. Hoc tamen accipe, nisi forte, pecunia vel rebus ab altero collatis, alter socius operam vel artem conferre promiserit. Memineris eorum, quae dicta et tradita tibi sunt dig. 52. Itaque hoc casu laedetur socius, sibi imputaturus, quod negligenter in socio eligendo versatus sit.

Cyrilli. Omnium bonorum socius hereditatem confert. Si vero omnem sumtum et omne lucrum communicari placuerit, etiam sumtus, qui in honorem unius est, e communi subministratur.

LXXI. Ulp. Si omnium bonorum ¹⁾, id est, L. 73. D. eod. eorum quoque, quae postea acquiruntur, societas coita sit, hereditates quoque communicantur. Sed et si omnium bonorum societas ita coita sit, ut impendium omne ²⁾ et lucrum commune esset, id quoque, quod in honorem alterius liberorum erogatum est, omnibus imputatur.

1) si omnium bonorum] Stephani. Itaque praesumptio est, eorum quoque, quae postea acquiruntur societatem coiri ab iis, qui dicunt, se omnium bonorum socios esse.

2) impendium omne] Stephani. Traditur id, quod ex natura societatis omnium bonorum sequitur: nam et si haec verba adiecta non sint, eiusmodi impendia in societate omnium bonorum socio imputantur, ut dig. 39. tit. *familiae herciscundae parte de iudiciis didicisti.*

LXXII. Paulus. Quod a socio emitur ¹⁾, ipsius quidem fit, sed actione pro socio communicatur. L. 74. D. eod.

1) quod a socio emitur] Si qui societatem negotiationis alicuius causa contraxerint, id quod ab uno eorum eique traditum est, quoad dominium non erit commune. Actione autem pro socio communicare hoc cogitur.

Cyrilli. Si quid socius emerit, eius dominium acquirat, licet pro socio teneatur.

Στεφάνου. Σημειώσει καὶ ἐνταῦθα, ὅτι τὸ ἀπὸ κοινῶν χρημάτων ἀγορασθῆν μόνου γίνεται τοῦ ἡγορακότος. ἔτερον δὲ λόγῳ, ὅτι ἐν τῷ κοινωνῶσι ἐτέρου τινος, ἀναγκάζεται αὐτὸ τὸ ἀγορασθῆν κοινοποιῆσαι. εἴτε γὰρ μὴ ἦν τουτόρουμ βονόρουμ κοινωνῶσι, μόνος ἐγένετο τοῦ ἀγορασθέντος δεσποτῆς καὶ οὐκ ἀναγκάζεται αὐτὸ κοινοποιῆσαι. τὸ μέντοι ἀξίμιον ἐπὶ τῷ μέρει τῶν νομισμάτων ἐγένετο τῶν κοινωνῶν, ὡς βιβ. γ'. τοῦ κωδ. τι. λη'. διατ. δ'.

L. 75. ογ'. Κέλσος γ). Ἐὰν συστῆ κοινωνία ἐφ' ᾧ Πέτρον
D. XVII. 2. ὀρίσῃαι τὰ μέρη καὶ ἀποθάνῃ μὴ ὀρίσας, οὐδὲν ἐπράχθη,
οἷα τῆς αἰρέσεως ἀτονοῦσης²⁾).

ἐὰν συστῆ κοινωνία] Ἐὰν συστήσωμεν πρὸς σὲ κοινωνίαν ἐπὶ τῷ τὰ μέρη ὀρίσῃαι Τίτιον πρὸς ὃ ἕκαστος ἐκ τῆς κοινωνίας ὀφείλει μέρος ἀποφέρειν, συμβῆ δὲ Τίτιον τελευτήσῃαι, πρὶν ἢ ὀρίσῃαι τὰ μέρη, οὐ συνίσταται ἡ κοινωνία, οἷα τῆς αἰρέσεως ἀτονοῦσης, ὅφ' ἦν γενέσθαι συνεβιβασθῆναι.

Κυρίλλου. Εἰ δόξει, οὕτως γενέσθαι τὰ μέρη, ὡς ἂν Τίτιος ὀρίσῃ, καὶ ἀποθάνῃ Τίτιος, οὐδὲν πέπρακται.

Τοῦ Ἐναντιοφανοῦς. Ὁμοίως καὶ ἐπὶ πρῶσι καὶ ἐπὶ μισθώσει βιβ. δ'. τοῦ κωδ. τι. λη'. διατ. ιε'. ἐναντίον δὲ ἐπὶ ὀπίσιον ληξίου βιβ. ζ'. τι. μγ'. διατ. γ'. Διάφορον ἐστὶ τὸ γ'. κεφάλαιον του κε. τίτλου τοῦ μδ'. βιβ. ἐκεῖ γὰρ οὐκ ἔστιν ἄλλος παρὰ τοὺς ὡσανεὶ συναλλάξαντας, ὃ κατελεφεθῆ ἢ ἐπιλογή τοῦ κερδους, ἀλλ' ὁ ληξατάριος, καὶ ἐπεὶ ἐτελευτήσῃαι, ἐκείνου κληρονομίας δικαίον διαδοχοὶ ἐκείνου ἔχουσι καὶ τὴν ἐπιλογήν. ἐνταῦθα δὲ ἕτερός ἐστιν, ὃ ἀνετέθη ἢ δοκιμασία, καὶ ὡς μηδενὸς ἐκείνου δικαίον προσαρμόσαντος ἐκ τῆς μεταξὺ ἐτέρων συντεθείσης συμφωνίας, εἰκότως ἀργεῖ τὰ συνδόμενα τοῖς μέρει· καὶ οὐτὸ ὁ ἐκείνου κληρονομος, ὅτι μὴ δικαίον τι προσήρῃσεν τῷ ἐκείνου κληροδοτῆ, καὶ ἐνευθεν διέβη καὶ πρὸς αὐτὸν, οὔτε ἕτερος, διότι οὐκ ἐφθασεν ὁ Πέτρος δοκιμάσαι, ἵνα τὴν ἐκείνου δοκιμασίαν ἕτερος ἐπιδιορθώσῃαι.

L. 76. οδ'. Πρόκουλ. α) Εἰ δὲ καὶ ὤρισε περιῶν, οὐ πάν-
D. eod. τως ἐμμένειν δεῖ τοῖς παρ' αὐτοῦ· δύο γὰρ εἰσιν εἶδη τῶν διαγνωμόνων· καὶ τοῖς μὲν ἐμμένειν ἐναγκαζόμεθα, εἴτε δικαίως, εἴτε ἀδίκως δοκιμάσσοισιν, ὡς ἐπὶ τῶν αἰρετῶν δικαστῶν· τοῖς β) δὲ οὐ πάντως, ἀλλ' ὅταν ὡς ἀνὴρ ἀγαθὸς δοκιμάσσοισιν.

εἰ δὲ καὶ ὤρισε] Ὁ Πρόκουλος τοιοῦτόν τι τρακιάζει. Συνεστῆσαι πρὸς ἐμὲ κοινωνίαν ἐπὶ τούτῳ τῷ ὄρῳ ἐπὶ τῷ Νερούαν τῶν κοινῶν φίλων ὀρίσῃαι μεταξὺ ἡμῶν τὰ μέρη τῆς κοινωνίας. ὤρισεν ὁ Νερούας, ὥστε ἐμὲ μὲν τὸ διμοῖρον, σὲ δὲ τὸ τρίτον ἀποφέρειν. Ζητοῦμεν, εἰ κρατεῖ τὸ παρ' αὐτοῦ ὄρισθῆν, ἢ οὐδὲν ἦτιον ἐξ ἴσου ἡμᾶς δεῖ μερῖζεσθῆναι τὰ τῆς κοινωνίας. δικαίον γὰρ οἶμαι τὴν ζητήσιν εἶναι, πότερον, καθάπερ ὤρισεν τὰ μέρη, δεῖ ἡμᾶς κοινωνεῖν, ἢ κατ' ἐκείνα τὰ μέρη, αἵνα ἂν ὤρισεν ἀνὴρ ἀγαθός. Τῶν γὰρ ἀρβιτρῶν ἢ μεσιτῶν ἐστὶ δύο γένη, ἐν μὲν, οὐ τῆ κρῖσει ἐμμένειν ὀφειλομεν, εἴτε δικαίον, εἴτε ἀδίκον ἐστὶ τὸ παρ' αὐτοῦ τυπωθῆν, ὅπερ ἐστὶ ἐπὶ τῶν κομπρομισσῶν· ἕτερον δὲ τὸ τοιοῦτοτροπον, ὅπερ εἰς ἀνδρὸς ἀγαθοῦ δοκιμασίαν ἀναφέρεται, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἐν τῷ πακτενεῖν πρὸς ἀλλήλους ὀνομαστί τινος ἐμνήσθησαν, οἷον Τίτιον ἢ Νερούα ἢ Πρίμου. καὶ ὁ Παῦλος φησὶν, ὁμοῖον εἶναι τούτῳ, ὡςπερ ἐὰν μισθουμένος παρὰ σοῦ ἐπὶ τῷ κατασκευάσει σοι οἰκίαν τοιάδε διαγράψω συμφωνήσεις πρὸς σὲ, τοῦτό με ποιήσῃαι τὸ ἔργον τοσούτου, ὅσον ἂν δοκιμῆς. εἰ καὶ τὰ μάλιστα γὰρ ἐν τῷ πάκτῳ σου πεποιήμαι μνημῆν, ἀλλ' οὐκ εἰς κρίσιν ἀνδρὸς ἀγαθοῦ τοῦτο ἀναφέρεται· καὶ ὁ Πρόκουλος τοῖς οἰκείοις ἀκολουθῶσι λέγων φησὶν, ἀνδρὸς ἀγαθοῦ μεσιτεῖαν ἐνταῦθα δεχέσθαι μάλιστα, διὰ τὸ τὴν πρὸ σοκο εἶναι τῶν βίονα φίδε. ὅθεν φησὶν ὁ Παῦλος, εἰ συμβῆ τῶν Νερούαν ὀρίσῃαι κρισία, ὥστε πᾶσιν γενέσθαι προδῆλον τὴν ἀδικίαν αὐτοῦ διατύπωσιν, τὸ παρ' αὐτοῦ λεχθῆν διόρθωσιν δεχέται διὰ τῆς πρὸ σοκο. εἴτα ὁ Πρόκουλος ἐπάγει καὶ φησὶν· τί γὰρ εἰ ὁ Νερούας ὤρισεν, ὥστε ἐμὲ μὲν χιλιοστόν, ἕτερον δὲ χιλιοστὸν ἀποφέρειν μέρος καὶ αὐτόν; ἐκεῖνο δὲ ἀκόλουθον καὶ πρέπον ἀγαθῷ νομισθῆσεται ἀνδρὶ,

Stephani. Observa hoc quoque loco, id, quod pecunia communi emtam est, emtoris duntaxat fieri: alia vero ratione, emtorem, quia socius aliter sit, rem emtam communicare compelli. Nam si socius omnium bonorum non esset, rei emtae dominium solus acquireret, nec illam communicare cogeretur. Indemnitatem tamen pro parte pecuniae sociis praestaret, ut lib. 3. Cod. tit. 38. const. 4.

LXXIII. Celsus. Si societas ita coita sit¹⁾, ut Petrus partes constitueret, et antequam constitueret, decesserit, nihil actum est, quia conditio defecit.

1) si societas ita coita sit] Si tecum societatem ita coierimus, ut Titius partes, quas singuli ex societate ferre deberent, definiret, Titium autem ante, quam partes constitueret, decedere contigerit, societas non consistit, quia conditio defecit, sub qua societatem contrahi convenit.

Cyrilli. Si placuerit, eas fieri partes, quas Titius arbitratus fuerit, et Titius decesserit, nihil actum est.

Euantiophanis. Similiter in emtione et locatione lib. 4. Cod. tit. 38. const. 15. Aliud obtinet in optione legata lib. 6. tit. 43. const. 3. Diversum est cap. 3. tit. 25. lib. 44. Ibi enim praeter eos, qui quasi contraxerunt, non est alius, cui electio commodi relicta est, sed legatarius, et, quia mortuus est, merito successores in ius hereditarium eius, electionem quoque habent. Hoc autem loco alius est, cui arbitrium commissum est, et, cum nullum ius ei ex conventionem inter alios interposita competiit, merito cessant, quae partibus placuerunt: et neque heres eius, quia testatori nihil iuris competiit, quod ad eum transire potuisset, neque alius ideo, quod Petrus antea non arbitratus est, ut arbitrium suum alius corrigeret.

LXXIV. Proculus. Sed et si vivus constituerit¹⁾, non omnino arbitrio eius standum est: duo enim sunt arbitrorum genera: et quorundam sententiae stare cogimur, sive aequae, sive inique statuerint, ut in iudicibus compromissariis²⁾: quorundam sententiae stare non omnino³⁾ cogimur, sed tunc, quum, ut vir bonus, arbitrati fuerint.

1) sed et si vivus constituerit] Proculus tale quid tractat. Societatem mecum coisti, ea conditione, ut Nerva, amicus communis partes societatis inter nos constitueret. Nerva constituit, ut ego bessem, tu trientem ferres. Quaerimus, num valeat, quod ab eo constitutum est, an nihilominus ex aequa parte res societatis inter nos distribuendae sint. Nam iustam puto eam quaestionem, num ex iis partibus, quas ille constituit, socios nos esse oporteat, an ex his, quas vir bonus constitutus fuisset. Arbitrorum enim genera sunt duo, unum, cuius sententiae parere debemus, sive aequum sit, sive iniquum id, quod ab eo constitutum est, veluti in arbitris compromissariis: alterum eiusmodi, quod ad boni viri arbitrium refertur, etiamsi in pacto in eundo nominatim alicuius mentionem fecerint, veluti Titii, vel Nervae, vel Primi. Paulus quoque hoc simile esse ait, veluti si conductus a te ad domum tibi extruendam in instrumento contractus scripserim, me hoc opus tanti facturum, quanti illud aestimaveris. Nam etiamsi in pacto tui mentionem fecerim, tamen hoc ad arbitrium boni viri refertur. Et Proculus verbis suis consequenter ait, arbitrium boni viri ideo maxime hoc loco accipi, quia pro socio actio bonae fidei sit. Itaque, Paulus ait, si Nervae arbitrium ita pravum sit, ut omnibus iniquitas arbitrii eius manifesta sit, quod ab eo constitutum est, per actionem pro socio corrigitur. Deinde Proculus subiicit et ait: Quid enim, si Nerva constituisset, ut ego ex millesima parte, alter ex duo millesimis partibus socii essemus? Illud autem conve-

γ) Cod. Coisl. οε'. Fabr. οβ'. ζ) Verba οἷα — ἀτονοῦσης adduntur in Cod. Coisl., desunt apud Fabrotum. α) Cod. Coisl. ος'. Παῦλ. male. Fabr. ογ'. Προκουλ. β) τοῖς ad marginem Cod. Coisl. praecedat ος'. Παῦλ.

τὸ μὴ πάντως ἐξ ἴσων μερῶν ἀποφέρεσθαι τῆς κοινωνίας τὰ γνωόμενα κέρδη. τὴ γὰρ εἰ ὁ ἕτερος πλείονα σπουδὴν, ἢ ἐπιμέλειαν, ἢ χρημῆματα συνεισφέρει; καὶ τοῦτο δεῖ τιμᾶσθαι.

Κυρίλλου. Ἡ κρίσις τοῦ Τίτιου πρὸς τὴν ἀγαθοῦ ἀνδρὸς ἀναφέρεται κρίσιν, οὐ πάντως πρὸς τὴν ἀρεσκουσαν αὐτῷ, ὡς ἐπὶ τοῦ κομπρομισσαρίου. τὸ αὐτὸ φάμεν καὶ ἔργα μισθώσαντες, ἵνα κρίσει μου γένηται. τὴν κακὴν οὖν κρίσιν διορθοῦται ὁ δικαστής. οὐ πάντως δὲ ἴσα ὀφείλει εἶναι τὰ μέρη.

ἀίρετων δικαστῶν] † Ζῆτει βιβ. ζ'. τίτ. β'. κεφ. κζ'. καὶ κεφ. ιθ'. θεμ. α'. καὶ τὴν Ἀνωνυμοῦ παραγραφήν. καὶ βιβ. θ'. τίτ. α'. κεφ. β'. καὶ τῆς ἐν Καρθαγένει ἀγίας συνόδου κεφ. ρβ'. ἐν ᾗ εὐρησῆται, ὅτι καὶ χωρὶς προστίμου ἔρωται ἡ ψήφος τοῦ ἐκεῖ ἡγήθεντος αἵρετοῦ δικαστοῦ. [Sch. d. II. 39.]

τοῖς δὲ οὐ πάντως] Στεφάνου. Θεός, οὐ μισθούμενος παρὰ σοῦ ἐπὶ τῷ κατασκευάσει σοι οἰκίαν συμφώνησα πρὸς σέ, τοῦτο ποιήσῃς τὸ ἔργον τοσούτου, ὅσον ἂν ὁ Πέτρος δοκιμάσῃ.

οε'. ε) Ὡς ὅτε συμφωνηθῆ ἐν τῇ μισθώσει, δοκιμασίᾳ Πέτρον γενέσθω^{δ)} τὸ ἔργον.

μισθώσει] Τοῦ Ἐνωτιοφανοῦς. Ὁμοίως ἐπὶ πράσει βιβ. ιη'. τίτ. α'. διγ. ζ'. ἦτοι βιβ. ιθ'. τίτ. α'. ἐν δὲ τῷ κε'. διγ. τοῦ τίτ. λέγει, ὅτι πάντως πρὸς τὸ λεχθὲν ἔρωται.

οσ'. ε) Καὶ ἐνταῦθα οὖν πρὸς δοκιμασίαν ἀνδρὸς ἀγαθοῦ φέρεται. ἐπειδὴ καλῆ πίστει ἐστὶν ἡ κοινωνίας ἀγωγή.

καλῆ πίστει ἐστίν] Στεφάνου. Μὴ ἐκ τούτου συναρπαγῆς καὶ ἐξ ἀντιδιαστολῆς νομίσης, ὅτι ἡ λοκάτι οὐκ ἔστιν τῶν βόνα φίδει. καὶ αὐτὴ γὰρ τῶν βόνα φίδει τυγχάνει συναλλαγμάτων, ὡς ἔγνω ἐν τῷ ε'. τίτ. τῶν ἰσπι. ι).

οζ'. Παῦλ. β) Τὴν οὖν φαύλην αὐτοῦ δοκιμασίαν, τουτέστιν, κακὴν κρίσιν^{β)} ὁ δικαστής διορθοῦται.

φαύλην δοκιμασίαν] † Καὶ ἐπὶ τῶν αἵρετῶν δικαστῶν εἶναι κατὰ δόλον γένηται ἡ κρίσις, οὐκ ἔρωται. [Sch. e. II. 39.]

οη'. Προκόλου. ι) Οὐ πάντως δὲ ἴσα τὰ μέρη ὀρίζονται. ἐνθα τυχὸν ὁ εἰς πλεον εἰσάγει τῇ κοινωνίᾳ, χρήματα ἢ σπουδὴν^{κ)} ἢ ὑπουργίαν.

οθ'. Παπιαν. ι) Οἱ κοινωνοὶ καλῶς συμφωνοῦσιν ἐκ τοῦ κοινοῦ προκίλειν τὰς θυγατέρας, καὶ ὁ εἰς μόνος ἔχη θυγατέρα. καὶ ἐὰν ἐπιδοῦς ὁ εἰς ἀναλάβῃ αὐτὴν τῆς κοινωνίας συνεστῶσης, εἰ μὲν θανάτῳ τῆς θυγατρὸς, κοινοποιεῖ αὐτὴν. εἰ δὲ διαζυγίῳ, οὐ κοινοποιεῖται. ἐπιδίδεται γὰρ ὑπὲρ αὐτῆς ἕτερω ἀνδρὶ. εἰ δὲ ἄπορος ἐστὶν ὁ πρῶτος ἀνὴρ, οὐ προκίλειται πάλιν ἀπὸ τῆς κοινωνίας, εἰ μὴ ἡγήτως συμφωνηθῇ. εἰ δὲ τελευτήσῃ ὁ πατὴρ ἐπὶ τῇ θυγατρὶ κληρονομῶ καὶ αὐτῇ ἀναδοθῆ ἢ προῖξ, οὐ κοινοποιεῖ αὐτὴν. ἤμελλε γὰρ αὐτὴν ἔχειν καὶ ἄλλου τοῦ πατρὸς κληρονομοῦντος. εἰ δὲ τῆς προικὸς μὴ ἐπιδοθείσης ἀποχῆ τοῦ ἀνδρὸς ἤλευθερώθῃ, οὐ καταλογίζεται παντελῶς τῇ κοινωνίᾳ τὰ μὴ καταβληθέντα χρήματα.

οἱ κοινωνοὶ] Ἐποησάμην πρὸς σέ κοινωνίαν ἐπὶ τισιν ἐμπορίαις. ὑπὲρ τῆς ἐμῆς θυγατρὸς προῖκα δώσω ἐμολόγησα τῷ ἐμῷ γαμβρῷ νομισμάτων χιλίων. πρὶν καταβάλλω, ἐπὶ τῇ θυγατρὶ τετελεστικῶς κληρονομῶ. ὁ γάμος μετὰ ταῦτα διελύθη. ἡ ἐμὴ θυγάτηρ ἀπῆγει τὸν ἀνδρα τὴν προῖκα. οὐκ ἀναγκασθήσεται ὁ ἕμος γαμβρὸς ταῦτα ἀποδοῦναι τῇ γαμειτῇ. πῶς γὰρ ὁ μηδὲν λαβὼν, ἀντὶ δὲ τῆς καταβολῆς ποιήσας αὐτῇ

niens et congruens bono viro existimabitur, ut non utique ex aequis partibus lucrum societatis feramus. Quid enim, si alter plus operae, vel industriae, vel pecuniae confert? Hoc quoque aestimari oportet.

Cyrilli. Arbitrium Titii ad arbitrium boni viri redigitur, non utique prout ipsi placuerit, ut in iudice compromissario. Idem dicimus, quum opus locaverimus ita, ut arbitrio nostro fieret. Pravum igitur arbitrium iudex corrigit. Non utique autem aequas partes esse oportet.

2) ut in iudicibus compromissariis] Quare lib. 7. tit. 2. cap. 27. et cap. 19. them. 1. et Anonymi adnotationem: et lib. 9. tit. 1. cap. 2. et sanctae Synodi Carthaginensis cap. 122. in quo reperies, sententiam iudicis, qui ibi compromissarius dicitur, valere, licet poena compromisso adiecta non sit.

3) quorundam sententiae stare non omnino] Stephani. Finge, me conductum a te ad domum tibi extruendam pactum tecum esse, ut tanti hoc opus facerem, quanti Petrus aestimaverit.

LXXV. Veluti cum in locatione¹⁾ pactum sit, L. 77. ut opus arbitrio Petri fiat. D. XVII. 2.

1) in locatione] Enantiophanis. Similiter in venditione lib. 18. tit. 1. dig. 7. vel lib. 19. tit. 1. Dig. autem 25. tituli dicitur, utique secundum id, quod dictum est, valere.

LXXVI. Hoc igitur quoque casu ad boni viri arbitrium redigitur: quoniam actio pro socio bonae fidei est¹⁾. L. 78. D. eod.

1) bonae fidei est] Stephani. Ne his verbis conturberis neve per oppositum putes, locati actionem non esse bonae fidei. Nam et haec ad bonae fidei contractus pertinet, ut tit. 6. Institutionum didicisti.

LXXVII. Paulus. Pravum igitur eius arbitrium¹⁾, L. 79. iudex corrigit. D. eod.

1) pravum arbitrium] Etiam in iudicibus compromissariis, si dolo malo sententia lata sit, non valet.

LXXVIII. Procul. Non utique autem aequae partes L. 80. constituuntur, cum forte unus plus societati confert D. eod. pecuniae, vel industriae, vel operae.

LXXIX. Papinian. Socii¹⁾ recte inter se paci- L. 81. scuntur, ut ex communi filibus dotem constituent²⁾, D. eod. licet unus tantum filiam habeat: et si unus, qui dotem dedit, eam recuperaverit manente societate, si quidem morte filiae, eam communicat³⁾: si vero divortio, dos non communicatur: nam nomine eius alii marito⁴⁾ datur. Sin vero prior maritus inops sit, dos denuo filiae e communi non datur, nisi nominatim ita convenerit⁵⁾. Si autem pater decesserit, filia herede relicta, et ipsi dos reddita sit, eam non communicat: eam enim habitura fuit, etsi alius patri heres extitisset. Si vero, cum dos numerata non esset⁶⁾, acceptilatione a marito liberata sit⁷⁾, non soluta pecunia nequaquam imputatur⁸⁾ societati⁹⁾.

1) socii] Societatem tecum negotiationum quarundam causa contraxi. Pro filia mea genero dotem mille aureorum me daturum promisi. Ante solutionem dotis filia herede relicta decessi. Matrimonium postea solum est, et filia mea a marito dotem petiit. Gener meus non cogetur eam uxori suae dare: quomodo enim cogi potest, cum nihil acceperit et acceptam ei dotem

ε) Fabr. οδ'. δ) Cod. Coisl. γενέσθαι. ε) Fabr. οε'. ς) §. 28. Inst. IV. 6. γ) Cod. Coisl. οη'. Παῦλ. Fabr. ος'. η) verba τινίστιν — κρίσιν habet Cod. Coisl. desunt apud Fabr. ι) Cod. Coisl. οθ'. Προκόλου. Fabr. οζ'. κ) Cod. Coisl. σπουδῆ ἢ ὑπουργία. λ) Cod. Coisl. π'. Παπ. Fabr. οη'. Παπ.

ἀκεπιλατίονα; ἐξηγήθη δέ, εἰ ἄρα κινουμένης τῆς πρὸ σοκιο μεταξὺ σοῦ καὶ τῆς ἐμῆς θυγατρὸς, κατ' ἐξαιρέτον ἢ ἐμὴ θυγάτηρ τῆν τῶν χιλίων νομισμάτων λήφεται ποσότητα, ἢν καὶ ἐπιγγελάμην λόγῳ προικός αὐτῆς, εἰ τυχὸν συνεβιβάσθη μεταξὺ τῶν κοινῶν, ὥστε ἐκ τῶν κοινῶν χρημάτων χωρισθῆναι τὴν προίκαν. καὶ περὶ μὲν τῆς κατ' ἐξαιρέτον λήψεως ὁ Παπινανὸς οὐδὲν ἀπεκρίνατο τῶς· οὐ διαβάλλει δὲ τὸ πάκτον ὡς ἀδικον, καὶ μάλλον, εἰ μὴ μόνον περὶ τῆς ἐμῆς θυγατρὸς, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς τοῦ ἑτέρου ὠρισταὶ τὸ αὐτό, ὥστε κακείνην ἐκ τῶν κοινῶν προικίζεσθαι χρημάτων. εἰ γὰρ τὸ τοιοῦτον συμφωνον ἐπὶ τῶν δύο ἐγγόνει, οὐ διαφέρομεν, εἰ καὶ ὁ ἕτερος τῶν κοινῶν ἔσχε θυγατέρα. τί δέ, εἰ συνέβη καὶ καταβληθῆναι τῷ γαμβρῷ τὴν προίκαν, ἢν ἔτυχον ὁμολογήσας ἐγὼ, περιόντος δὲ ἐμοῦ τελευτῆ τῆς θυγατρὸς διεκλύθη ὁ γάμος; ἀναλαμβάνων τὴν προίκαν συνεισφέρειν τὰ χρημάτων τῆ κοινῶν. οὕτω γὰρ νοεῖσθαι τὸ πάκτον τὸ ἐπιτρέπον, ἐκ τῶν κοινῶν χρημάτων προικισθῆναι αὐτὴν θυγατέρα, ὁ τοῦ δικαίου λόγος ὑπαγορευεῖ. εἰ δὲ καὶ κοινῶν συνισταμένης ἑτεροῦδ' ὁ γάμος διεκλύθη, ἀναλαμβάνων τὴν προίκαν ἐγὼ ὁ πατήρ, καὶ κομῶ σοῦα καὶ σοῦα συνεισφέρειν ταύτην ἐν τῇ κοινῶν, τοῦτέστιν, ὥστε παραγενομένης τῆς ἐμῆς θυγατρὸς ἐπὶ δευτέρου γάμου, ἄδειαν ἔχειν με, τὴν αὐτὴν ἐπιδιδόναι ποσότητα ἐκ τῶν κοινῶν χρημάτων, διὰ τὸ ἅπασιν τὸσαύτην ἀφορισθῆναι ποσότητα λόγῳ προικός τῆς ἐμῆς θυγατρὸς. εἰ δὲ συμβῆ, τὸν πρότερον ἄνδρα ἄπορον εἶναι καὶ μὴ δύνηθῆναι ἅπασαν ἀποδοῦναι τὴν προίκαν, οὐ δύναμαι πάλιν ἕτερον τὸσαύτην ποσότητα ἐκ τῶν χρημάτων λαβῶν ὑπὲρ τῆς ἐμῆς ἐπιδιδόναι θυγατρὸς, εἰ μὴ τοῦτο ἰδικῶς συνεννοηθῆ. ἐπὶ γὰρ τοῦ παρόντος θέματος πολλή τις ἐστὶ διαφορά, πότερον ἐπιδέδωκα τὴν προίκαν τῶν χιλίων νομισμάτων ἐκ τῶν κοινῶν χρημάτων, ἢ μόνον ἐπηρωτήθην. εἰ γὰρ δούς ἐπὶ τῇ θυγατρὶ τελευτήσῃ κληρονομῶ, γενομένη δὲ μου κληρονομος ἡ θυγάτηρ, διαλυθέντος τοῦ γάμου τοῦ οικείῳ χρομένη δικαίῳ, τοῦτέστιν, τῷ ὑπὲρ αὐτῆς ἀποδίδουσθαι τὴν προίκαν, ἔλαβεν τὰ χιλία νομίσματα, οὐκ ἀναγκάζεται τῇ κοινῶν ταῦτα συνεισφέρειν τῇ ἡδὴ διαλελυμένῃ. ἔμελλε γὰρ εἰς οικείον ἀποφέρεισθαι κέρδος ταύτην, ἢν ἀπαιτεῖ, προίκαν, εἰ καὶ ποιήσας αὐτὴν ἐξηρεδατον ἕτερον ἐνεστησάμην κληρονομον. εἰ μόνον μόνον ἐπηρωτήθην τὴν προίκαν, μὴπω ταύτην καταβλητὸν ἐτελευτήσῃ, ἀπὸ δὲ τοῦ λαβῆναι τὴν προίκαν ἢ ἐμὴ θυγάτηρ δὲ ἀκεπιλατίωνος ἡλευθερώθῃ, οὐ δύναται καταλογισθῆναι τῇ κοινῶν τὴν μὴ καταβληθείσαν προίκαν.

Κυρίλλου. Ἐἰ συμφωνήσουσιν οἱ κοινῶν, ὥστε τὸν ἑκάτερον, μὴ τὸν ἕνα μόνον τὴν θυγατέρα ἐκ τῶν κοινῶν προικίζεω, ἔροται, κἂν ὁ εἰς μόνος ἔχη θυγατέρα. καὶ εἰ ἐπιδῶ ὁ εἰς προίκαν, εἰ μὲν μετὰ θάνατον τῆς θυγατρὸς ἀνάλαβῃ αὐτῆν, συνεισφέρειται· εἰ δὲ ἀπὸ διαζυγίου, φυλάττεται ἐτέρῳ ἄνδρῃ. εἰ δὲ ἄπορος ἢ ὁ ἄνηρ, οὐ προικίζεται πάλιν ἐκ τῶν κοινῶν, εἰ μὴ τοῦτο ἔδοξεν. εἰ δὲ ἡ θυγάτηρ ἀνάλαβῃ τὴν προίκαν, οὐδὲν ἀπαιτεῖται, ἢν ἔμελλεν ἔχειν, καὶ εἰ μὴ ἐκλήρονομαι τοῦ πατρὸς. εἰ δὲ μόνον ἐν ἐπερωτήσει ἢν ἢ προίξῃ, οὐδὲν ἀπαιτεῖ ἢ θυγάτηρ τὸν κοινῶν λυθέντος τοῦ γάμου.

προικίζεω τὰς θυγατέρας] † Ἐἰ καὶ τὸ τοιοῦτον συμφωνον ἐπὶ τῶν δύο ἐγγόνει, οὐ διαφέρει, εἰ μὴδὲ ὁ ἕτερος τῶν κοινῶν ἔσχε θυγατέρα· εἰ γὰρ ἐν τῷ συμφωνῷ ἐστὶ τὸ προικίζεω ἀφοριστῶς τὰς ἑαυτῶν θυγατέρας, κἂν συμβῆ, τὸν ἕνα μὴ ἔχειν θυγατέρα, ὁ ἄλλος τὴν ἑαυτοῦ προικίζεω. [Sch. f. II. 39.]

Θανάτω — κοινῶν ποιεῖ] Ἐνταῦθα ἀδικαστικῶς δίδεται ὅλη ἢ προίξῃ, οἷα τῆς κοινῶν οὐσα καὶ μὴ τοῦ πατρὸς· εἰ γὰρ παρεκρίθησε, εἰ οἷμα ὀφείλειν τοῦτο τῇ κοινῶν ἀνταρξθῆναι. οὐκ ἂν δὲ ἐμέλησεν τῷ πατρὶ πλέον τῆς κοινῶν καὶ τῆς θυγατρὸς· εἰ γὰρ ὁ πατήρ ἐπροίκισε τὴν θυγατέρα εἰς οικείον καὶ μὴ ἀπὸ τῆς κοινῶν, ἐλύθη δὲ ὁ πρώτος γάμος, ποτὲ μὲν ἢ πρότερον προίξῃ δίδεται εἰς τὸν δευτερον, ποτὲ δὲ ἐλαττονεῖται.

Ἰηγορίου. Ὁ εἰς τῶν δύο κοινῶν ἀργυροπρατῶν καὶ ὁ εἰς τῶν δύο ἐνόχων ἐπερωτῶντων, οὔτε γενικῶς συμφωνῶν βλέπει τὸν ἄλλον, οὔτε ἀνανεῖν μόνος δύναται.

ἐτέρῳ ἄνδρῃ] Τοῦ ἄνωμου. Ὁ γὰρ πατήρ τὴν εἰς αὐτὸν ἐπανεληθούσαν τῆς θυγατρὸς προίκαν ὑπεξουσίον καὶ ἐμαγκιπιάτης, ἀναγκάζεται ὑπ' αὐτῆς ἐπιδιδόναι δευτερογαμουσίης, εἰ μὴ ἡλαττώθῃ ἢ οὐσία αὐτοῦ· καὶ εἴτι ἐκ τοῦ μέσου τοῦ πρότερου ἀνδρὸς ἐκείδανεν, ἔξει ἐν παραφῆνοισι. εἰ δὲ μὴ πᾶσαν ἐπιδοῦς τελευτήσῃ, λαμβάνει τὸ λέπον ἢ πᾶς ἐν τῇ διανομῇ, ὡς ἢ μετὰ τὸν κώδικα διαλαμβάνει περὶ ἰσότητος προικός καὶ πρὸ γάμου δωρεάς πδ'. νεαρά.

tulerit? Quaesitum autem est, num, si pro socio inter te et filiam meam agatur, filia mea illam mille aureorum summam praeceptura sit, quam dotis nomine ei promisi, si forte convenerit inter socios, ut de pecunia communi dos constitueretur? Et de praeceptione quidem Papinianus nihil respondit: pactum autem non ut iniquum reiicit, utique si non de mea tantum filia, verum etiam de filia alterius idem statutum sit, ut huic quoque de communi pecunia dos constitueretur. Nam si tale pactum de utriusque filia initum sit, non discernimus, num et alter socius filiam habuerit. Quid vero, si genero soluta quoque dos sit, quam promisi, me autem vivo morte filiae matrimonium solum sit? Dote recepta, pecuniam societati confero: sic enim pactum, quo permittitur, ut filiae de pecunia communi dos constituatur, explicari debere, aequitatis ratio suggerit. Sed et si manente societate matrimonium repudio solum sit, ego pater dotem recipio eamque cum sua causa societati confero: scilicet ut filia mea ad secundas nuptias trans-eunte, eandem summam de pecunia communi doti dare possim, quum iam semel tanta quantitas in dotem filiae meae constituta fuerit. Si vero prior maritus inops sit nec totam dotem reddere possit, denuo eandem summam de pecunia communi filiae meae doti dare non possum, nisi specialiter id convenerit. Nam casu proposito multum interest, utrum dotem mille aureorum de communi pecunia numeraverim, an tantum promiserim. Nam si dote numerata filia herede relicta decessi, filia autem, quae heres mihi extitit, post solum matrimonium iure suo usa, id est, ut ipsi dos restituatur, mille aureos recepit, eos societati iam dissolutae conferre non cogitur. Sibi enim hanc dotem, quam repetit, habitura fuisset, etiamsi exheredata ea alium heredem instituissem. Quodsi tantum promisi, et nondum numerata ea decessi, filia autem mea dotis numeratione per acceptilationem liberata est, dos non soluta societati imputari non potest.

Cyrilli. Si inter socios convenerit, ut uterque, non unus tantum filiae de pecunia communi dotem daret, valet pactum, licet alter tantum filiam habeat: et si unus dotem dederit eamque mortua filia receperit, dos communicatur: si ex divortio receperit, dos secundo marito servatur. Quodsi maritus inops sit, dos de communi pecunia denuo non constituitur, nisi id convenerit. Quodsi filia dotem recepit, nihil ab ea exigitur, quum dotem habitura esset, etiamsi patri heres non extitisset. Si dos tantum promissa sit, filia nihil a socio petit soluto matrimonio.

2) filiabus dotem constituent] Si tale pactum respectu utriusque interpositum sit, nihil refert, si alter ex sociis filiam non habuerit: nam si pacto comprehensum sit, ut uterque filiam suam dotaret, quamvis unus filiam non habeat, alter filiam suam dotare potest.

3) morte — communicat] Hoc casu tota dos indistincte datur, quia societatis est, non patris: nam si retinuit, adhuc puto eam societati conferri debere. Non autem pluris patris interfuisset, quam societatis et filiae: nam si pater filiae de suo dotem dedit, non de pecunia communi, primum vero matrimonium solum sit, prior dos modo et in secundum matrimonium inferitur, modo minuitur.

Gregorii. Unus ex duobus sociis argentariis et unus ex duobus reis stipulandi neque pacto in rem inito alteri nocet, neque novare solus potest.

4) alii marito] Innominati. Nam pater dotem filiae tam in potestate constitutae, quam emancipatae receptam ei ad secunda vota transeunti dare cogitur, nisi patrimonium eius deminutum sit: et quicquid per priorem maritum lucrata est filia, in paraphernis habebit. Quodsi pater dote non tota data decesserit, filia, quod deest, in divisione hereditatis accipit, ut Novella constitutio 89. de aequalitate dotis et ante nuptias donationis post Codicem promulgata tradit.

ἤτοι ὡς συμφωνήθη] † Οὕτω γὰρ ὁ τοῦ δικαίου λόγος ἀπαγορεύει, τὸ ἐπιτρέπον πάντων ἐν τῶν κοινῶν προκίβειν χρημάτων νοείσθαι. [Sch. g. II. 39.]

προκίβειν μὴ ἐπιδοθεῖσθαι] † Ὁ δὲ Κύριλλος οὕτως· εἰ δὲ μόνον ἐν ἐπερωτήσει ἢ ἢ προῖξ, οὐδὲν ἀπαιτεῖται ἢ θυγάτηρ τὸν κοινῶν λυθέντος τοῦ γάμου· ἀντὶ γὰρ ἡλευθέρωσεν αὐτὸν ἀγωγῆς, ὡς τὸ ἐξῆς δηλοῖ διγέστον. [Sch. h. II. 39.]

ἀποχῆ — ἡλευθέρωθη] † Εἰ μόνον μόνον ἐπερωτήθη τὴν προίκαν, μητὶ δὲ ταύτην καταβυλῶν ἐτελεύτησεν, ἀντὶ δὲ τοῦ λαβεῖν τὴν προίκαν ἢ ἐμὴ θυγάτηρ ἡλευθέρωθη δι' ἀποχῆς, οὐ δύναται καταλογισθῆναι τῇ κοινῶν ἢ μὴ καταβληθεῖσα προῖξ. [Sch. i. II. 39.]

οὐ καταλογίζεται] Οὕτε γὰρ δυνάμεθα λέγειν, ὅτι διὰ τῆς γενομένης αὐτῇ ἀκεπιλιτῶνος ἡλευθέρωσεν τὸν κοινῶν τοῦ πατρὸς, οὐδὲ γὰρ ἤρῃσεν αὐτῇ ἀγωγῆ κατ' αὐτοῦ ἐξ ὧν ὁ κοινῶν αὐτὸς ὑπὲρ τῆς ἰδίας θυγατρὸς ἐπερωτήθη προίκαν δίδουσι. καθόλου γὰρ ἐξ ὧν ὁ κοινῶν χρεωστῆ, οὐκ ἐνέχεται ὁ ἕτερος, εἰ μὴ εἰς κοινῆν τράπεζαν ἐδαπανήθη τὸ χρέος. Ἀλλ' οὐτε αὐτῇ ἢ κόρη κατέχεται ἐνδυνάμως τῷ ποτὲ ἀνδρὶ, εἰ καὶ κληρονομία ἐστὶ τοῦ πατρὸς, λυθέντος γὰρ ἡλικίας τοῦ γάμου, κἂν κινήσει ὁ ἀνὴρ, ἐκβάλλεται παραγραφῇ, προίκαν γὰρ μετὰ τὴν τοῦ γάμου διάλυσιν ἀπαιτεῖ, ὅτε καὶ ἡ συστάσα διαλύεται προῖξ, ὡςτε εἰκότως οὐ δύναται κατ' ἐξαίρετον ἢ κόρη ἐκ τῶν κοινῶν λαμβάνειν χρημάτων. πῶς γὰρ ἢ ὡς ἐλευθέρωσιμος ἀγωγῆς ἢ κατ' εὐνοίαν δίδουσι; καὶ οὐ μὲν ἀγωγῆς οὐκ ἐλευθεροῦται, δηλοῖ τὸδε, μὴ κατὰ τῆς θυγατρὸς τοῦ κοινῶν ἀρμότειν τινὰ τῷ ἀνδρὶ σημερον ἐνδυνάμως ἀγωγῆν, λυθέντος ἡλικίας τοῦ γάμου. ὅτι δὲ οὐ δι' εὐνοίαν δίδουσι, δηλοῖ τὸ λυθῆναι τὴν κοινῶν. εἰκότως οὖν οὐ μόνον τῆς κοινῶν λυθείσης, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ πρὸς τὴν κόρην γάμου λυθέντος, οὐδὲν ὁ κοινῶν παρασχῆν ἀναγκάζεται, μάλιστα, ὅτε καὶ ἀκεπιλιτῶν τῇ κόρῃ γεγένηται, ἵνα μὴδὲ αὐτῷ τῷ γάμῳ κατέχεται. ὡςτε εἰ καὶ μέχρι νῦν ὁ γάμος συνίσταται, ἢ καὶ ἄλλως ἐνδυνάμως ἀγωγῆν κατὰ τῆς κόρης εἶχεν ὁ ἀνὴρ, τότε ἀπαιτουμένη ἢ κόρη ἀρτῆται τὸν τοῦ πατρὸς κοινῶν, ἐπειδὴ τοῦτο τὸ χρέος τὴν κοινῶν ἕωρα διὰ τὸ γενομένον σύμφωνον.

† Οὐ δύναται ὁ κοινῶν ἢ ἀπαιτεῖν τὴν μὴ καταβληθεῖσαν προίκαν, ἢ λέγειν ἐπὶ τῇ μερῆσι τῶν κοινῶν^{m)}, ὅτι ἀντὶ τῶν καταβληθέντων εἰς προίκαν καταλογισθήσεσάν μοι τὰ πράγματα. [Sch. k. II. 39.]

τῇ κοινῶν] Τοῦ Ἀνωμόνου. Τουτέστιν, οὐκ ἀπαιτεῖ τὸν τοῦ πατρὸς κοινῶν προίκαν. οὐτε γὰρ ἡλευθέρωσεν αὐτὸν ἀγωγῆς, ὡς τὸ ἐξῆς διγ. δηλοῖ.

π'. Ἰδεμ. ⁿ⁾ Τῷ δικαίῳ τῆς κοινῶν ὁ κοινῶν οὐκ ἐνέχεται, ὑπὲρ ὧν ὁ κοινῶν αὐτοῦ ἐδανείσατο, εἰ μὴ εἰς τὸ κοινὸν ἦλθε τὰ χρήματα.

τῷ δικαίῳ τῆς κοινῶν] Ἐνὸς κοινῶν δανεισάμενον, ὁ ἄλλος οὐ κατέχεται, εἰ μὴ εἰς τὰ κοινὰ τὸ δανεισθέν σφραγῆ. Σημειώσαι, ὅτι οὐ τὸ ἐπὶ τινὰ κοινῶν τοῦ δανεισάμενον, ποιεῖ αὐτὸν ἐνέχεσθαι τῷ δανειστῇ, εἰ μὴ καὶ τὰ δανεισθέντα εἰς ἐπίκονον χρεῖαν διαπαρηθῆ· τότε γὰρ, εἰ μὲν τραπέζιαι εἰσιν, μιμουμένη αὐτοὺς δύο θέους προμπετῆνδ'· εἰ δὲ μὴ, κατέχεται ὁ ἕτερος τῷ ἔχοντι τὸν κοινῶν· οὐτε γὰρ δικαίον ἐστὶ, τινὰ ἐκ τῆς ἑτέρου ζήμιας αὐτῷ περιποιεῖν ἢ μᾶλλον κοινδικτικῶν ἰνστιτουτοριῶν οὐτικῶς μέντοι.

ἐδανείσατο] Τοῦ Ἀνωμόνου. Εἰ δὲ καὶ ὁ εἰς δανείσει, εἰς μόνον τὸ ἡμισυ ἔχει τὸν κοινδικτικῶν. εἰ δὲ ἀγγροπρατῆα εἰσιν οἱ κοινῶν, ἕκαστος τὸ ὅλον ἀπαιτεῖ.

† Οὐ γὰρ γενήσομαι ἔνοχος τῷ δανειστῇ ἐκ τοῦ δανείσαι τὸν ἐμὸν κοινῶν. ζητεῖ βιβ. κγ'. tit. α'. κεφ. ιγ'. διγ. τελευταῖον καὶ κεφ. αὐτοῦ ιε'. ὅτι, ἐάν ὁ εἰς δανείσῃ τὰ κοινὰ κοινῶν, εἰς μόνον τὸ ἡμισυ ἔχει τὸν κοινδικτικῶν. εἰ δὲ ἀγγροπρατῆα εἰσιν οἱ κοινῶν, τὸ ὅλον ἀπαιτεῖ, ὡς βιβ. β'. tit. γ'. κεφ. ια'. καὶ βιβ. ια'. tit. α'. κεφ. ζ'. [Sch. l. II. 40]

πα'. Παῦλ. ^{o)} Ἐάν ἐκκοπῆ τὸ ἐν τοῖς ὀροθεσίαις

m) Sic lego. Fabr. κοινῶν. n) Cod. Coisl. πα'. Ἰδεμ. o) Cod. Coisl. πβ'. Fabr. π.

5) nominatim ita convenerit] Nam iuris ratio pactum, quod de pecunia communi dotare permittit, sic accipi prohibet.

6) cum dos numerata non esset] Sic autem habet Cyrillus. Si vero dos promissa sit tantum, filia soluta matrimonio a socio nihil petit: ipsa enim eum obligatione liberavit, ut sequens digestum ostendit.

7) acceptilatione — liberata sit] Si tamen pater dotem promisit tantum, et priusquam solveret, decesserit, deinde filia loco solutionis dotis acceptilatione liberata sit, non soluta dos societati imputari non potest.

8) nequaquam imputatur] Dicere enim non possumus, acceptilatione ei facta eum socium patris liberasse. Nam nec actio ei contra illum competebat ideo, quod ipse socius pro sua filia dotem dare promisit. Nam in universum debitis socii alter non obligatur, nisi debitum in mensam communem impensum sit. Verum nec ipsa mulier marito quondam suo cum effectu obligata est, etiamsi patri heres extiterit. Nam matrimonio iam soluto si maritus egerit, exceptione repellitur. Dotem enim soluto matrimonio petit, eo tempore, quo et dos data dos esse desinit. Itaque merito filia dotem de pecunia communi praecipere non potest. Quomodo enim socius dotem dabit vel quod actione liberatus sit, vel ex mera benevolentia? Et actione eum non liberari, hoc ostendit, quod adversus filiam socii nulla hodie marito matrimonio iam soluto actio competit. Socium autem non ex benevolentia dotem dare, probatur eo, quod soluta est societas. Merito igitur non solum societate soluta, verum etiam matrimonio soluto nihil praestare socius compellitur, maxime quum acceptilatione mulier liberata sit, ut nec ipso iure teneatur. Itaque si adhuc matrimonium consistit, vel etiam alia ratione maritus contra uxorem actionem efficacem habet, tunc mulier, quacum de dote actum est, cum socio patris agit, quia hoc debitum propter pactum interpositum ad societatem spectabat.

Socius dotem non solutam petere non potest, aut in divisione rerum communium dicere, vice dotis solutae bona mihi imputentur.

9) societati] Innominati. Hoc est, a socio patris dotem non petit: nam nec actione eum liberavit, ut sequens digestum ostendit.

LXXX. Idem. Iure societatis ¹⁾ socius non obligatur pecuniae a socio eius mutuo sumtae ²⁾ nomine, nisi pecunia in rem communem versa sit. L. 82. D. XVII. 2.

1) iure societatis] Si unus sociorum pecuniam mutuum sumsit, alter non tenetur, nisi pecunia in rem communem versa sit. Observa, non ideo, quod quis socius eius est, qui pecuniam mutuum sumsit, eum creditori obligari, nisi pecunia in usum communem conversa sit: nam tunc, si quidem argentarii sint, imitantur duos reos promittendi: sin minus, alter quoque tenetur ei, qui conditionem habet: nam aequum non est, ut quis cum damno alterius locupletior fiat: vel potius conditione institutoria, utiliter tamen.

2) mutuo sumtae] Innominati. Sed et si unus pecuniam mutuum dederit, conditionem in dimidiam tantum partem habet. Sed si socii argentarii sint, singuli solidum petunt.

Non enim ego creditori tenebor ideo, quod socius meus pecuniam mutuum sumsit. Quaere lib. 23. tit. 1. cap. 13. dig. ult. et cap. 16. eiusdem, ubi dicitur, socium, qui communem pecuniam crediderit, pro parte dimidia conditionem habere. Si vero socii argentarii sint, solidum quisque petit, ut lib. 2. tit. 3. cap. 11. et lib. 11. tit. 1. cap. 7.

LXXXI. Paul. Si succisa sit ¹⁾ arbor, quae in L. 83. D. eod.

Fabr. οδ'. τοῦ αὐτοῦ. Hoc caput legitur in Syn. p. 151.

δένδρον, ἢ ὁ δι' ἐκατέρου ἀγροῦ ἐκτεινόμενος λίθος ἐὰν ἀποσπασθῆ, πρὸς τὸ μέτρον τῆς γῆς κοινὰ γίνεται, ὡς ἐπὶ βώλων δύο δεσποτῶν συγχωνευθειῶν.

ἐὰν ἐκκοπῆ] Ἐγὼ καὶ Πρῶτος ἀγρογείτορες ἤμεν. ἐν ἐκείνῃ τῷ τοπῷ, καθ' ὃν οἱ τῶν δύο ἀγρῶν ἀλλήλοις ὅροι συνηπτότο, ἀνεφύη δένδρον ἢ γρον λίθος ἀπέκειτο, ἀρχόμενος μὲν ἀπὸ τῶν ἐμῶν γῆδων, λίγων δὲ εἰς τὰ τοῦ ἀγρογείτορος^{p)}. ἐμνήθη τὸ δένδρον ἢ γρον ὁ λίθος τῆς γῆς ἐξηρέθη. ζητούμεν, εἰ, καθ' ὅσον ἐδέσποζον ἐγὼ μέρος τοῦ δένδρου ἢ τοῦ λίθου, ἤνικα τὸ μὲν ἐφύετο καὶ εἰστήκει, ὁ δὲ ἐκεῖτο, κατὰ τοσοῦτον διηρημένων ἢ ἀρχαία μοι σώζεται δεσποτεία, ἢ λέγομεν ἐξ ἀδιαιρέτου μετὰ τὴν ἀπὸ γῆς λήψιν αὐτῆς ἡμῶν δεσποτείας τούτων^{q)} ὡςπερ εἰ δύο βώλους ἀγροῦ, οἷον ἐμῆν καὶ τὴν σὴν συνέβη χωρευθῆναι, ἢνα, ὡςπερ ἐπὶ τῆς ἀποτελεσθεύσης βώλου μίας ἐκ ἀδιαιρέτου πρόσσειν ἡμῶν ἢ κοινῶν, οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ δένδρου καὶ τοῦ λίθου εἰπεῖν οφείλομεν, μετὰ τὴν ἀπὸ τῆς γῆς ἐξαιρέσειν, ἐξ ἀδιαιρέτου τῆς ἡμετέρας ἕσται δεσποτείας. καὶ μάλλον ἐπὶ τούτων, ἢ ἐπὶ τῆς βώλων εἶναι τὴν ἐξ ἀδιαιρέτου μετὰ τῶν ἡμῶν δεσποτείας, ὅσον ἢ μὲν βώλος ἐκ τινοῦ τέχνης, οἷον ἐκ τῆς χωρευσεως ἀπὸ δύο εἰς μίαν περιέσει, ὁ δὲ λίθος ἢ γρον τὸ δένδρον ἐν τι ὑπῆρχεν ἐκ τῆς φύσεως οὕτω προσερχθέν, ὡς δὲν ἡμῶν διὰ τοῦτο ἐξ ἀδιαιρέτου κοινῶς τούτων δεσποτείας, ἀλλὰ λέγομεν τῷ φυσικῷ συνάδειν λόγῳ, ὡςτε καὶ μετὰ τὴν ἀπὸ τῆς γῆς ἐξαιρέσειν κατὰ τοσοῦτον, με δεσποτείας τοῦ δένδρου ἢ τοῦ λίθου κερχωρισμένων, καθ' ὅσον ἐδέσποζον καὶ ἤνικα συνηρωτο τῇ γῆ. [Sch. m. II. 40.]

Κυρίλλου. Ὁ ἐν τοῖς μεθορίοις λίθος ἢ τὸ δένδρον εἰ ἀποσπασθῆ, κοινὸς ἔσται, εἰ καὶ πρότερον ἐνεχώριστο, ὡςπερ ἐπὶ δύο βώλων χωρευθειῶν. μερίζεται δὲ πρὸς τὰ μέρη, ἃ εἶχεν ἕκαστος, πρὶν ἢ ἀποσπασθῆ.

ἐν τοῖς ὄροθεσίοις] Στεφάνου. Ἐπικοινωνοὺς καὶ ἀδιαιρέτους θεματίων τῶν δύο ἀγρῶν, ὡς ὁ Μαρκανὸς ἐν τῷ μά. βιβ. τοῦ α'. πτ. διγ. ἡ. φησί.

πρὸς τὸ μέτρον τῆς γῆς] Στεφάνου. Ἡ μὲν γὰρ βώλος ἐκ τινοῦ τέχνης, οἷον ἐκ τῆς χωρευσεως ἀπὸ δύο βώλων εἰς ἓνα περιέσεται, ὁ δὲ λίθος καὶ τὸ δένδρον ἐξ ἀρχῆς καὶ πρὸ ἐκτομῆς ἢ τῆς ἀραιώσεως ἐν τι ὑπῆρχεν ἐκ φύσεως· καὶ δεῖ ἡμῶν μὲν ἐξ ἀδιαιρέτου εἶναι κοινῶν ἐπ' αὐτῶ, τοσοῦτον δὲ μέρος ἔχειν ἐπ' αὐτῶ^{q)}.

† Ὡςτε καὶ μετὰ τὴν ἀπὸ τῆς γῆς ἐξαιρέσειν κατὰ τοσοῦτον με δεσποτείας τοῦ δένδρου ἢ τοῦ λίθου κερχωρισμένως, καθ' ὅσον ἐδέσποζον, ἤνικα συνηρωταί τῇ γῆ. [Sch. n. II. 40.]

L. 84. πβ'. Λιβ. γ') Ἐὰν κλεῦσει μου κοινωῆσῃς τῷ D. XVII. 2. υἱῷ μου ἢ ἐτέρῳ, ἀπλῶς ἐγὼ ἐνάγομαι.

ἐὰν κλεῦσει μου] Ἦνικα κατὰ κλέυσιν σὴν πρὸς τὸν σὸν τὸν υἱὸν ἢ γρον ἐξωτικὸν τινα συνιστῶ κοινῶν, ἐξ εὐθείας κατὰ σοῦ κλησῶ τὴν πρὸ σοῦ. σοῦ γὰρ ἀκολουθήσας τῷ προσώπῳ, καὶ σοὶ πιστεύσας, καὶ πρὸς αὐτὸν διαφείν ἐσχρηκῶς τὴν τοιαύτην συνετηράμην κοινῶν. οὐκ οὖν τὸ εἰρημένον ἡμῶν ἐν τοῖς ἰσχυροῖς, ἔνθα περὶ τῶν, εἰς ὅσον εὐποροῦσι, καταδικάζομένων ἐγένετο ὁ λόγος, ὡςτε τὸν πρῶτον ἢ τὸν δευτέρου ἐνάγεσθαι τῇ κοινῷ ἰουσσῶν, νόει, ἤνικα πρὸς τὸν ὑπεξούσιον ἐδέμην τὴν κοινῶν ἔχον φιλίαν πρὸς αὐτὸν. ἐπόμενος δὲ καὶ τῇ τοῦ πατρὸς ἢ δεσπότητος κλεῦσει, ἐνταῦθα δὲ τῇ πίστει τὸ ὅλον πεποιθῶς τῇ τοῦ πατρὸς ἢ γρον σοῦ πρὸς τὸν σὸν ὑπεξούσιον υἱὸν ἢ καὶ πρὸς ἐξωτικὸν ἐποιήσασθαι τὴν κοινῶν. ἐνταῦθα γὰρ οὐκ ἢ κοινῷ ἰουσσῶν, ἀλλ' ἐξ εὐθείας ἢ πρὸ σοῦ κατὰ σοῦ κλησῶσθαι· καὶ δὴλον, ὅτι ἐπὶ τῷ παρόντι θέματι ἢ κοινῷ ἰουσσῶν ἀργεῖ, ἐξ ὧν συνῆψε τῷ ὑπεξούσιῳ τὸν ἐξωτικὸν, ὡςτε ἡσχρηκῶς διὰ σοῦ κοινωῆσαι, ἐφ' ὃν τραχταῖσθαι τὴν κοινῷ ἰουσσῶν τῶν ἀνοήτων ἐστίν. οὕτως οὖν θεματίσας καὶ τὰ ἐν τοῖς δύο τόποις εἰρημένα νοήσας, τὴν δοκοῦσαν ἐνταῦθα ἐναντιότητα φέσθαι διηγήσασθαι.

Κυρίλλου. Ὁ κλεῦσει μου κοινωῆσας τῷ Στίχῳ ἢ δούλῳ ἐξωτικῷ, καὶ ἐμοῦ κινεῖ πρὸ σοῦ δικέως.

ἀπλῶς ἐγὼ ἐνάγομαι] Στεφάνου. Ὁ γὰρ ἐπιτρέπων τινὲ κοινῶν θέσθαι πρὸς ἕτερον, δοκεῖ λέγειν, νόμιζε, οὕτω

confinio²⁾ erat, vel lapis, qui per utrumque fundum extenditur, exemtus sit, pro modo terrae³⁾ communes fiunt, ut in massis duorum dominorum conflatis.

1) si — succisa sit] Ego et Primus fundos vicinos possidebamus. Quo loco fines utriusque fundi invicem iungebantur, arbor nata erat vel lapis sub terra erat, incipiens quidem a fundo meo, desinens autem in fundo vicini. Arbor succisa vel lapis terra exemtus est. Quaerimus: utrum ex ea parte, ex qua dominus eram arboris vel lapidis, quum hic adhuc sub terra esset, illa autem adhuc staret, etiam divisa arbore et lapide pristina mihi proprietaris servetur, an pro indiviso post exemptionem arboris vel lapidis a terra domini sinus: sicuti si duas argenti massas, verbi causa meam et tuam conflari contigit, ita ut, sicuti in massa conflata pro indiviso nobis dominium competit, ita etiam in arbore et lapide dicere debeamus, in his terra exemtis pro indiviso dominium nobis competere. Multo magis in his, quam in massa pro indiviso domini erimus, quia massa quidem arte quadam, id est, duabus massis in unam conflatis orta est, lapis autem et arbor unum erat natura ita prolatum, ut propterea pro indiviso dominium habere debeamus. Sed naturali rationi dicimus convenire, ut et post exemptionem e terra ex eadem parte arboris vel lapidis a terra separati dominium mihi competat, ex qua dominus eram, quum terrae adhuc iuncti essent.

Cyrilli. Lapis vel arbor, qui in confinio sunt, si terra exemtus sit, communis erit, licet antea separatim possideretur, ut in duabus massis conflatis. Dividitur autem pro ea parte, quam quisque habuit ante, quam terra eximeretur.

2) in confinio] Stephani. Finge, agros communes esse et indivisos, ut ait Marcanus lib. 41. tit. I. dig. 8.

3) pro modo terrae] Stephani. Nam massa arte quadam, veluti duabus massis in unam conflatis orta est, lapis autem et arbor ab initio et antequam terra eximeretur, natura unum erat: et nos pro indiviso condominos eius esse oportet, et tantam partem in eo habere.

Ut et postquam terra exenta fuerint, tantam partem habeam in arbore vel lapide, quantam habebam, cum terrae cohaerebant.

LXXXII. Labeo. Si iussu meo¹⁾ cum filio meo vel cum alio societatem coieris, ego simpliciter²⁾ convenior³⁾.

1) si iussu meo] Si iussu tuo cum filio tuo vel cum extraneo societatem contraxi, directo adversus te pro socio agam: nam tuam personam secutus et fide tibi habita, et ad te spectans talem societatem contraxi. Ne igitur, quod supra a nobis dictum est, ubi de his, qui in id, quod facere possunt, condemnantur, sermo erat, venditorem scilicet vel dominum actione quod iussu conveniri, tunc accipias, quum cum eo, qui sub potestate est, societatem amicitia eius ductus contraxi, sed patris vel domini iussu secutus, hic vero patris, id est, tui fide fretus cum filiofamilias tuo vel etiam cum extraneo societatem iniit. Nam hoc casu non quod iussu, sed directo pro socio tecum agatur. Et certum est, hoc casu actionem quod iussu cessare, quod filiofamilias extraneum iunxit, quocum per te societatem contraxi, quo casu quod iussu actionem admittere absurdum est. Sic igitur casu posito et sic hic, quae utroque loco dicta sunt, intellectis, contradictionem, quae inde emergere videtur, evitare poteris.

Cyrilli. Qui iussu meo cum Sticho vel servo extraneo societatem coit, adversus me directo pro socio agit.

2) ego simpliciter] Stephani. Nam qui alicui mandat, ut cum alio societatem contrahat, dicere vide-

p) Hactenus hoc scholium etiam apud Fabrotum extat. T. II. p. 40. Lectio paululum differt. Cod. Coisl. Πρῶτος. Fabr. Πέτρος. Cod. Coisl. ἀλλήλοις ὅροι. Fabr. ὅροι ἀλλήλοις. Cod. Coisl. ἢ γρον. Fabr. ἢ. Cod. Coisl. τὰ. Fabr. τόν. g) Deesse nonnulla videntur. r) Cod. Coisl. γ'. Fabr. π'.

ἐμὸν κοινωνεῖς, καὶ εἰκότως κατέχεται πρὸ σοκίο ἢ τῆ κοινὸδ ἰούσσου, ἐνθα δηλονότι ἐξωτικός προκουράτω ἐστὶ τοῦ κελεύσαντος. ἀεὶ δὲ κατὰ πόλημιν τοιοῦτος εἶναι δοκεῖ. οἰδᾶς δὲ μαθῶν ἐν τῷ ζ. τίτλῳ τῆς δ. τῶν ἰσοπιούτων, οἱ οἱ κατεχόμενοι τῆ κοινὸδ ἰούσσου καὶ διρέκτως ἐνάγεσθαι δύναται τῷ γενικῷ κονδικτιπίῳ, ὡσανεὶ πρωιοτοτύτως ἔτιγον αὐτοὶ συναλλάζαντες. ὡστε οὐδὲν θαναμαστόν, εἰ ὁ κελεύσας τινὲ κοινωνίαν θέσθαι πρὸς ἕτερον, διρέκτως ἐνάγεται τῆ πρὸ σοκίο, ἐν ᾧ δηλονότι πατήρ ἢ ἡ δεσπότης. τὸ δὲ θαναμαστόν, ὅτι καὶ ἐξωτικός ἂν ὁ κελεύσας κατέχεται κατὰ μὲν γὰρ τὸ πόλιμ κρατοῖν μόνος ὁ πατήρ κελεύσας κατέχετο ἢ ὁ δεσπότης. ἀπὸ δὲ τοῦ διατάγματος κατέχεται κοινὸδ ἰούσσου ὁ κελεύσας τινὲ συναλλάξει τῷ προκουράτωρι αὐτοῦ, ἢ τοῖς γεωργοῖς αὐτοῦ. κατέχεται ἂν καὶ ἐνθάδε ὁ κελεύσας τῆ κοινὸδ ἰούσσου εἰς ὀλοκληρον καὶ οὐκ ἰν κοινάνουμ φάερε ποτεστ, καταδικάζεται. τοῦτο γὰρ ἔγνωσ περὶ πατρός κελεύσαντός μοι κοινωνῆσαι ὑπεξουσίῳ αὐτοῦ ἐν τῷ ἐγ. διγ.

ἐνάγομα] Κοινὸδ ἰούσσου ἢ μανδάτι. ἀνάγωθι διγ. ἐγ. θεμ. β.

πγ. s) Δύναται συστῆναι κοινωνία τοῦ μὲν ἐνὸς χρήματα συνεισφέροντος, τοῦ δὲ ἑτέρου σπουδῆρ.

σπουδῆρ] Καλῶς εἶπε, τοῦ ἑτέρου σπουδῆρ. τὸ γὰρ ἀμφοτέρους χρήματα συνεισχεῖν παντελῶς ἀζητήτων. εἰ γὰρ μὴδὲ σπουδῆ εἰσάγεται, δοκεῖ κατὰ δωρον γίνεσθαι ἢ κοινωνία καὶ ἢ συνίσταται.

πδ. a) Ἐὰν ὑπὲρ τοῦ κοινῶς ἀγορασθέντος κτήματος ὁ εἰς τῶν κοινωνῶν μόνος κατέβαλε τὸ τίμημα, ἢ τὰς ὑπὲρ τοῦ κτήματος ἀννόνας, δύναται τὸ δοθὲν ἀπαιτεῖν παρὰ τοῦ κοινωνοῦ.

κοινῶς ἀγορασθέντος κτήματος] Ἐὰν δύο κοινῶς ἠγόρασαν ἀγρὸν καὶ ὁ εἰς τὸ τίμημα ἢ τὰ δημόσια κατέβαλεν, οἱ δύο μένουσι δεσπόζοντες τοῦ ἀγροῦ. πλὴν ὁ καταβαλὼν ἐν τῶν εἰρημένων, ἔχει τὴν πρὸ σοκίο κατὰ τοῦ κοινωνοῦ αὐτοῦ εἰς τὸ ἀναλογεῖν αὐτῷ μέρος. ἔχει δὲ τὸ κατὰ πόδας οὕτως. Ἐπειδὴ θεματίζεις, αὐτὸν τὸ κτήμα ἐν συνημνῆ δεσποτεία μετὰ τοῦ κατὰ πατέρα σου θείου ἠγορακέναι καὶ εἰς νομίμ τοῦτο μὲν αὐτὸν, τοῦτο δὲ κικέων εἰσνεχθέντι, ὁ τοῦ νομίμου λογισμὸς ποιεῖ, ἵνα ἡ δεσποτεία τοῦ ἀγροῦ πρὸς ἑκάτερον ἀνήκει. πλὴν ἐπειδὴ τὸ τίμημα τοῦ ἀγορασθέντος ἀγροῦ παρὰ σοῦ μόνου ἠρδιμήθη καὶ ταῖς εἰς ἀποκαταστῆραι χρή. v).

τὸ δοθέν] Οὐκ εἶπε τὸν ἀγρὸν, ἀλλὰ τὸ δοθὲν. ἔγνωσ γὰρ, ὡς τοῦ τιμηματος ἐν τῶν τοῦ ἐνὸς νομισμάτων καταβληθέντος, οὐ γίνεται αὐτοῦ τὸ πρᾶγμα. τὸ γὰρ ἐκ τῶν ἡμετέρων δοθῆναι τὸ τίμημα, οὐ ποιεῖ τὰ πρᾶγμα ἡμέτερα. ἔγνωσ δὲ καὶ ἐν τῇ hypothecaria ἦγον ὑποθηκαρία, οἱ οὐδὲ τὸ ἀγορασθῆναι πρᾶγμα εἰ τῶν ὑποκειμένων ἡμῖν νομισμάτων, ποιεῖ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ὑποκείσθαι ἡμῖν. μόνον γὰρ ἐπὶ προικός κεκαυτοῦμαι τὸ τοιοῦτον νόμιμον. τὸ γὰρ ἀγορασθῆν ἐν τῶν προικιμῶν νομισμάτων προικιμῶν γίνεται, ὡς ἐν τῷ δὲ δότιβους κείται πρῶτῳ μονοβίβλῳ, ἐν τῷ γ. διγέστῳ Γ' αἰῶν.

πε. w) Ἐὰν ὁ εἰς ἐκ τῶν κοινωνῶν καρπώσῃται μόνος τὸ ἐπίκοινον πρᾶγμα, κατέχεται καὶ τῷ κοινωνῷ καὶ τοῖς κληρονόμοις αὐτοῦ x), ἀναγκαζόμενος διὰ τῆς ἐπὶ κοινωνία ἀγωγῆς εἰς τὸ κοινὸν ἀγαγεῖν τὸ μέρος.

ἐὰν ὁ εἰς] Εἰ γὰρ καὶ λέλυται ἡ κοινωνία τῷ θανάτῳ τοῦ ἐνὸς τῶν κοινωνῶν, ὡμην μαθόντες, ὅτι καὶ τῶν κερδῶν, τῶν ἐν τῇ ζωῇ, καὶ τῶν ζημιωμάτων μέρος λαμβάνει καὶ δίδωσιν ὁ κληρονόμος τοῦ κοινωνοῦ. ὁπότε καὶ αὐτὸς στραφῆ περὶ τὰ ἐπίκοινα πρᾶγματα κακῶς, λόγον καὶ τῶν ἰδίων ἀπαιτεῖται, ὡς ἔγνωμεν ἐν τῇ πρὸ σοκίο.

καρπώσῃται μόνος] † Διὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα, οὐδεὶς ἐκ τῆς οἰκείας σπουδῆς κερδαίνει. [Sch. o. II, 40.]

πς. y) Δύο τινὲς πρὸς ἀλλήλους σύμφωνον ἐπιτή-

s) Fabr. πβ. Numerus in Cod. Coisl. t) Deesse negatio videtur. Nam donationis causa societatem contrahi non posse, dicitur L. 5. §. 2. D. h. t. u) Ita et Cod. Coisl. Fabr. πγ. v) Ita Cod. Coisl. Videtur linea excidisse. Pars huius L. 2. C. IV. 37. ommissa est. w) Ita Cod. Coisl. Fabr. πδ. x) Cod. Coisl. καὶ κληρονομῶ αὐτοῦ καὶ κοινωνῶ. y) Ita Cod. Coisl. Fabr. πέ.

tur: puta, te mihi socium esse: et merito pro socio vel quod iussu actione tenetur, quum scilicet extraneus iubentis procurator est. Semper autem ex praesumptione talis esse videtur. Didicisti tit. 7. lib. 4. Institutionum, eos, qui actione quod iussu teneantur, etiam directo conditione generali conveniri posse, perinde ac si ipsi principaliter contraxissent. Itaque mirum non est, eum, qui aliquem cum alio societatem coire iusserit, directo pro socio conveniri, quum scilicet pater vel dominus erat. Mirum autem est, etiam extraneum, qui iusserit, teneri. Secundum ius enim, quod olim obtinuit, solus pater vel dominus, qui iusserat, tenebatur. Ex edicto autem actione quod iussu tenetur, qui iussit aliquem cum procuratore suo vel cum colonis suis contrahere. Supra et hoc loco qui iussit, actione quod iussu in solidum tenetur, nec in quantum facere potest, condemnatur. Nam hoc de patre, qui me cum filiofamilias societatem contrahere iussit, didicisti dig. 63.

3) convenior] Actione quod iussu vel mandati. Lege dig. 63. them. 2.

LXXXIII. Societas uno pecuniam conferente, alio operam 1), contrahi potest. L. 1. C. IV. 37.

1) operam] Recte dicitur, alio operam. Nam ut uterque pecuniam conferat, plane non desideratur. Nam si nec opera confertur, donationis causa societas contrahi videtur et consistit.

LXXXIV. Si praedii communi nomine comparati 1) pretium unus ex sociis solus numeraverit, vel praedii annonas praestiterit, quod dederit 2), a socio repetere potest. L. 2. C. eod.

1) praedii communi nomine comparati] Si duo communiter fundum emerint et unus pretium vel censum publicum solverit, uterque dominus fundi manet. Ceterum qui unum eorum, quae dicta sunt, solvit, pro socio actionem adversus socium suum pro rata habet. Tὸ κατὰ πόδας haec habet: Cum proponas, te praedium coniuncto dominio cum patruo tuo comparasse. in possessionemque tam te, quam etiam illum inductum, iuris ratio efficit, ut dominium fundi ad utrumque pertineat. Sane, quia pretium fundi emti a te solo numeratum esse dicis, restitui oportet.

2) quod dederit] Non dicitur, agrum, sed, id quod dederit. Nam didicisti, pretio pecunia unius soluto, rem eius non fieri. Eo enim, quod pretium pecunia nostra solutum est, res nostrae non fiunt. Cognovisti in hypothecaria quoque actione, neque eo, quod res pecunia nobis obligata emta sit, effici, ut res nobis pignoris iure teneatur. Nam sola in dote hoc ius innovatum est. Quod enim pecunia dotali comparatum est, dotale fit, ut libro primo de dotibus dig. 3. Gaii dicitur.

LXXXV. Si unus 1) ex sociis solus fructum ex re communi perceperit 2), tam socio, quam heredibus eius tenetur, et societatis iudicio compendii portionem in commune referre compellitur. L. 3. C. eod.

1) si unus] Nam etsi societas morte unius ex sociis soluta est, didicimus, tam lucri vivente testatore quaesiti, quam damni heredem socii esse participem: quum si ipse male circa res communes versatus sit, etiam suorum factorum rationem reddere debeat, ut tit. pro socio didicimus.

2) solus fructum — perceperit] Propter regulam dicentem: Nemo ex sua festinatione lucrum sentit.

LXXXVI. Duo 1) invicem pactum fecerant, ut L. 4. C. eod.

s) Fabr. πβ. Numerus in Cod. Coisl. t) Deesse negatio videtur. Nam donationis causa societatem contrahi non posse, dicitur L. 5. §. 2. D. h. t. u) Ita et Cod. Coisl. Fabr. πγ. v) Ita Cod. Coisl. Videtur linea excidisse. Pars huius L. 2. C. IV. 37. ommissa est. w) Ita Cod. Coisl. Fabr. πδ. x) Cod. Coisl. καὶ κληρονομῶ αὐτοῦ καὶ κοινωνῶ. y) Ita Cod. Coisl. Fabr. πέ.

σαντο, ὥστε ἐξ ἴσης μερίζεσθαι τὰ προσόντα ἀμφοτέροις πράγματα. φησὶ τοίνυν ἡ διάταξις, ὅτι, εἴτε ὡς κοινοὶ τοῦτο ἐποίησαν, εἴτε ὡς μὴ κοινοὶ, ἀλλὰ δίτης κινουμένης καὶ διαλύσεως παρακολουθησάσης τοῦτο συνεφωνήθη μεταξὺ ἀμφοτέρων, ὥστε ἐξ ἡμισείας αὐτοὺς διελέσθαι τὰ αὐτῶν πράγματα, συνέστηκεν οὐδὲν ἧττον τὸ σύμφωνον, εἴτε διαθήμενος, εἴτε καὶ ἀδιάθετος ὁ εἰς τῶν κοινωγῶν ἐτελεύτησεν.

δύο τινές] Θεοδώρου. Δύναται τινες συμφωνεῖν, ὥστε τὰ ὄντα αὐτοῖς πράγματα ἐξ ἴσου διαμερίσασθαι, κἂν μὴ εἰσιν κοινοὶ, κἂν τελευτήσῃ εἰς ἐξ αὐτῶν εἴτε ἐπὶ διαθήκῃ, εἴτε ἀδιάθετος 2). μέμνησο τῆς ιθ'. καὶ λ'. διατ. τοῦ γ'. τιτ. τοῦ β'. βιβλίου, καὶ μὴ δόξης αὐτῆς ἐναντίας. οὐ γὰρ θεματίζει ἐνταῦθα μνήμην κληρονομίας. ἔχει δὲ τὸ κατὰ πόδας οὕτως. Εἰ δικαίῳ κοινωγῶν ἢ τῇ διαλύσει ἐπερωτήσεως ὑποβληθείσης περὶ πάντων τῶν πραγμάτων ἐξ ἴσου μέρους μεταξὺ σοῦ καὶ Φαβίου διαίρεσιν ὁρθῶς γενέσθαι συνήρουν, εἰς τὸ μὴ λυθῆναι ταύτην οὐδεμίαν εἶναι διαφορὰν, πότερον διαθήμενος ὁ ἐνεχόμενος ἐτελεύτησεν ἢ ἀδιάθετος. καὶ τὸ μὲν κατὰ πόδας δὲ οὕτως. πρόσκειται δὲ ἐν αὐτῷ τὸ τῇ διαλύσει ἐπερωτήσεως ὑποβληθείσης καθὼ εἰ μὴ ἢ ἐπερωτήσεως ὑποβληθείσης, ἐκ πάσης ἀνάγκης τὴν πρακτικὴν βέβαιον ἐμὲλλον παρασχεῖν, ὡς δόσεως ἐπὶ δόσει συμφωνηθείσης.

I. 5. πζ'. α) Ἐπὶ τοσοῦτον ἡ κοινωγία συνίσταται, ἐφ'
C. IV. 37. ὅσον ἢ ἐκατέρωθεν συναίνεσις ἀκέρατος διαμένει. ὅθεν εἰ ἡδῆ σοὶ ἢ περὶ τῆς β) κοινωγίας ἐτέχθη ἀγωγή, ταύτην ἐπιφέρειν παρ' ἐκείνου, οὐκ ἔστιν ἢ περὶ τοῦτου διαγνώσις, οὐ κωλυθήσῃ.

ἐπὶ τοσοῦτον] Τοῦ αὐτοῦ. Ἔως τότε ἡ κοινωγία συνίσταται, ἐφ' ὅσον καὶ ἕως ὅτε θέλει ἐκάτερος τῶν κοινωγῶν μετὰ λύσει τῆς κοινωγίας ἢ πρὸ σοκιο κινεῖται κατὰ τῶν κοινωγῶν. ἔγνω δὲ ἐν τῷ β'. βιβλίῳ τιτ. ια'. διγ. κβ'. ὅτι καὶ ἀτιμοὶ τὸν καταδικασθέντα ἐπ' αὐτῇ, τὸ νόμιμον τῆς διατάξεως ὁμολογημένον, ὅτι ἡ ἀπαγόρευσις λύει τὴν κοινωγίαν.

εἰ — ἐτέχθη ἀγωγή] † Εἰ ἔνοχος ἐγένου ἐν κοινωγίᾳ, οὐ κωλυθήσῃ εἰσελθεῖν τῷ δικαστῇ τῷ ἔγοντι τὴν περὶ κοινωγίας διάγνωσιν, εἰ μὴ ἀρκεῖται εἰς τὴν τοῦ Πέτρου δοκιμασίαν. [Sch. p. II. 40.]

ταύτην ἐπιφέρειν] † Εἰ κινεῖται, φησὶ, κατὰ σοῦ ἢ περὶ κοινῶν πραγμάτων ἀγωγή, ἔξεστί μοι μὴ ἐν ἄλλῳ δικαστῇ, ἀλλ' ἐν τῷ προσφωρῷ ἀπελθεῖν καὶ δικασασθαι. [Sch. q. II. 40.]

I. 6. πη'. ε) Δύναται συστήναι κοινωγία οὐ μόνον χωρὶς
C. eod. αἰρέσεως, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ αἰρέσειν· αἱ γὰρ βουλήσεις τῶν νομίμως συναλλασσόντων παντὶ τρόπῳ δεκταὶ δ) εἰσι.

οὐ μόνον χωρὶς αἰρέσεως] Τινὲς τῶν νομικῶν ἔλεγον, ὅτι δεῖ τοὺς κοινωγῶν ἐκ διαθήσεως ἀμοιβαίως ὁρμῶσθαι πρὸς τὸ συνάλλαγμα, καὶ πρότερον ὑπεῖναι κοινωγίαν, καὶ τότε διοικήσῃ ἐπικοινωνῶν πραγμάτων. ἐνταῦθα δὲ συμβαίνει κοινωγία οὐκ ἐκ προαιρέσεως αὐτῶν, ἀλλ' ἐκ τῆς ἐνάσσεως τῆς αἰρέσεως αὐτοῦ κοινωγῶν. ἀλλ' ἐξεβλήθη δικαίως ὁ τοιοῦτος αὐτῶν λογισμὸς.

ὑπὸ αἰρέσειν] † Γράφει καλῶς· καὶ ὑπὸ αἰρέσειν ἡ κοινωγία συνίσταται, διὰ τὸν κανόνα τῶν λέγοντα· αἱ βουλήσεις τῶν νομίμως συναλλασσόντων παντὶ τρόπῳ δεκταὶ εἰσιν. καὶ ἕτερος κωνῶν λέγει, ὅτι τὰ σύμφωνα τὰ νόμοις ἢ καλοῖς τρόποις ἐναντιούμενα ἀντὶ μηδὲ γεγονότων εἰσίν. Σημειώσῃ ἀναγκαῖον τοῖς δικαστοῖν, εἰ μὴπου ἔρητῶς τὴν κώλυσιν ὑπὸ νόμου ἔχουσιν. [Sch. r. II. 40.]

I. 7. πθ'. ε) Καὶ ὁ κοινωγῶν τοῦ μαινομένου δύναται
C. eod. ἀπαγορευοῦσι τοῖς τοῦ μαινομένου κοινωγῶν, καὶ οἱ κοινωγῶν δὲ τοῦ μαινομένου δύναται τῷ κοινωγῶν αὐτοῦ περὶ τῆς κοινωγίας ἀπαγορευοῦσαι.

bona sua ex aequis partibus invicem dividerent. Ait igitur constitutio: Sive quasi socii hoc fecerint, sive non quasi socii, sed mota lite et transactione secuta inter eos placuerit, ut bona sua ex aequis partibus dividerent, valet nihilominus pactum, sive unus ex sociis testatus, sive intestatus decesserit.

1) duo] Theodori. Pacisci quidam possunt, ut bona sua ex aequis partibus dividant, licet socii non sint, et unus eorum sive testatus, sive intestatus decesserit. Memineris const. 19. et 30. tit. 3. lib. 2. neque eas obstatere putes. Nam hoc loco mentionem hereditatis non facit. Τὸ κατὰ πόδας haec habet: Si societatis iure vel stipulatione transactioni subiecta bonorum omnium aequis partibus inter te et Fabium divisionem recte fieri placuit, quominus haec rata serventur, nihil interest, utrum testatus, qui fuerit obligatus, decesserit, an intestatus. Haec habet τὸ κατὰ πόδας. Additur autem in eo, stipulatione transactioni subiecta; itaque, si stipulatio non esset subiecta, omnino necesse esset, ut actionem praescriptis verbis concederemus, quum contractum sit, do, ut des.

LXXXVII. Tamdiu 1) societas durat, quamdiu utriusque partis consensus integer perseverat. Proinde si iam tibi pro socio actio nata est 2), eam inferre 3) apud eum, cuius super ea re notio erit, non prohibebis.

1) tamdiu] Eiusdem. Tamdiu societas durat, quamdiu uterque socius vult. Soluta societate pro socio adversus socios agitur. Didicisti autem lib. 2. tit. II. dig. 22. infamia notari eum, qui ex actione pro socio condemnatus sit. Ius constitutionis certum est, renuntiatione scilicet societatem solvi.

2) si pro socio actio nata est] Si ex societate obligatus sis, non prohibebis adire iudicem, qui de societate cognitionem habet, nisi rem Petri arbitrio permittere maluerint.

3) eam inferre] Si experiar, inquit, adversus te actione pro socio, non licet mihi apud alium iudicem, quam apud competentem, introire et litigare.

LXXXVIII. Societas non solum sine conditione 1), sed etiam sub conditione 2) contrahi potest: voluntates enim legitime contrahentium omnimodo conservandae sunt.

1) non solum sine conditione] Iureconsulti quidem dicebant, socios mutuo consensu ad contractum procedere debere, et ante subesse societatem, et tunc rerum communium administrationem. Hoc autem loco societas non consensu eorum, sed eventu conditionis contrahitur. Sed merito eiusmodi ratiocinatio eorum reiecta est.

2) sub conditione] Recte ait, societatem sub conditione quoque contrahi, propter regulam, quae dicit, voluntates legitime contrahentium omnimodo conservandas esse. Alia vero regula ait, pacta, quae legibus vel bonis moribus adversantur, pro infectis haberi. Nota rem iudicibus necessariam, nisi nominatim a lege prohibentur.

LXXXIX. Curator etiam 1) furiosi sociis furiosi renuntiare potest, et socii furiosi curatori eius renuntiare possunt.

2) Cod. Coisl. ἐπὶ διαθήκῃ ἀδιάθετος. Quod nullum praebet sensum. Mutandum ita videtur, ut inserantur εἴτε, εἴτε, quod firmat textus latinus. α) Ita Cod. Coisl. Fabr. πζ'. β) τῆς in Cod. Coisl. deest. γ) Ita Cod. Coisl. Fabr. πζ'. δ) Cod. Coisl. δεκταί. ε) Ita Cod. Coisl. Fabr. πη'.